

Regele Ozia, un personaj din Vechiul Testament, în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur

Regele Ozia sau Azaria, fiul lui Amasia, este al unsprezecelea rege din neamul lui David și a domnit peste Iuda timp de 52 de ani¹. Numele lui cunoaște mai multe variante, „Uzzia”², „Uzziahu”³, sau „Azaria”⁴, „Azariahu”⁵, redat în greacă Οζίας sau Αζαριάζ, respectiv în latină *Ozias* sau *Azarias*; se poate traduce: în prima formă „tăria mea este lahve”, în a doua „lahve a ajutat”, și este foarte probabil ca Ozia să fie chiar o formă prescurtată a lui Azaria. Sfânta Scriptură ne vorbește despre domnia lui la IV Reg. 15, 1-8 și II Par. 26, 1-23.

S-a urcat pe tron la 16 ani, fiind ales cu bucurie de iudei, după ce tatăl său, Amasia, murise ucis în urma unei revolte populare⁶ care se stărnise pentru că acela se închinase la zeii sirieni pe care-i capturase în război⁷, și pornise fără motiv un război împotriva fraților din regatul lui Israel⁸, având ca rezultat propria înfrângere, distrugerea zidului Ierusalimului pe o porțiune întinsă și mari pierderi de vieți omenești. Regele Ozia a fost foarte marcat în tinerețe de exemplul negativ

---

¹ IV Reg. 15, 2; II Par. 26, 3.

² IV Reg. 15, 13, 30; Os. 1, 1; Am. 1, 1; Zah. 14, 5.

³ IV Reg. 15, 32, 34; II Par. 26, 1; 27, 2; Is. 1, 1; 6, 1; 7, 1; 2.

⁴ IV Reg. 14, 21; 15, 1, 7, I Par. 3, 12.

⁵ IV Reg. 15, 6, 8.

⁶ II Par. 25, 27; IV Reg. 14, 19.

⁷ II Par. 25, 14.

⁸ II Par. 25, 17-24.

al părintelui său, de modul în care a fost pedepsit de Dumnezeu, de moartea sa violentă, de aceea, atât timp cât a avut ca sfetnic credincios pe Zaharia, s-a străduit mereu să facă lucruri plăcute înaintea ochilor Domnului⁹, povăţuit fiind de Zaharia în frica lui Dumnezeu.

Devenind rege, a refăcut zidurile Ierusalimului și turnurile de apărare de la porți¹⁰ distruse de regele loaş al lui Israel¹¹, apoi a întărit agricultura, săpând multe turnuri și fântâni pentru apărarea și irigarea terenurilor fertile de la șes, precum și a viilor de pe coastele munților, înmulțind ci-rezile și turmele de animale¹².

A purtat numeroase războaie cu neamurile idolatre din pământul sfânt și din cele învecinate. A dăruit din temelii cetățile filistene Gat, Iabne și Aşdod, zidind în locul lor întărituri iudaice¹³. A recucerit cetatea de mare importanță strategică Elat¹⁴, aceasta fiind un port situat în extremitatea sudică a Mării Roșii, dincolo de granițele făgăduite ale pământului sfânt, port care fusese râvnit odinioară, zidit și organizat din punct de vedere economic de împăratul Solomon¹⁵. De asemenea, Dumnezeu i-a supus lui și pe arabii din Sud-Estul Iudeii din cetățile Gur-Baal și Meun¹⁶, care împreună cu filistenii nimiciseră, nu de mult, aproape pe toți descendenții davidici din cauza păcatelor regelui iudaic Ioram¹⁷. Chiar și amoniții de dincolo de Iordan plăteau tribut lui Ozia¹⁸.

⁹ II Par. 26, 4; IV Reg. 15, 3.

¹⁰ II Par. 29, 9.

¹¹ II Par. 25, 23.

¹² II Par. 26, 9-10.

¹³ II Par. 26, 6.

¹⁴ II Par. 26, 2.

¹⁵ III Reg. 9-10.

¹⁶ II Par. 26, 7.

¹⁷ II Par. 21, 16.

¹⁸ II Par. 26, 8.

Avea o armată foarte numeroasă de 307.500 ostași bine pregătiți, cărora administrația regală le furniza armament din belșug: scuturi, sulițe, coifuri, platoșe, arcuri și pietre de praștie¹⁹. A poruncit să se confecționeze mașini de război performante care puteau arunca săgeți și pietre mari de pe colțurile zidurilor²⁰. A înălțat ziduri de apărare și turnuri atât în Ierusalim, cât și în Filistia, dar și în pustiul Arabiei, la Sud de Beer-Șeba.

Devenise binecunoscut tuturor popoarelor dimprejur, până în Egipt, atât pentru prosperitatea materială, cât mai ales pentru puterea militară neobișnuită și succesul deosebit pe care-l avusese în toate bătăliile purtate²¹.

Autorul Cărții Regilor ține să precizeze despre acest rege încă un amănunt demn de reținut, anume că, în ciuda ajutorului neobișnuit de care s-a bucurat din partea lui Dumnezeu și a multor lucruri plăcute lui Dumnezeu pe care le făcea, râvna lui Ozia pentru Domnul nu era totuși atât de puternică și sinceră încât să distrugă și altarele idolești de pe înălțimi, unde mulți din popor nu încetau să aducă jertfe și tămâieri²².

După moartea bunului său sfătuitor Zaharia, care-l învăța să alerge mereu la Domnul cu frică și cu cutremur, să-l ceară ajutorul, regele Ozia cade într-un păcat foarte greu, asemenea bunicului său Ioaș care, atât timp cât a trăit Arhiereul și binefăcătorul său Iehoiada, s-a comportat admirabil, dar după moartea aceluia a căzut în idolatrie și a prigonit pe toți profeții trimiși de Dumnezeu să-l mustre, inclusiv pe Arhiereul Zaharia, fiul lui Iehoiada pe care l-a și ucis²³.

Puterea militară și economică de care se bucura l-a făcut să se mândrească în inima lui și să-și închipuie că s-ar putea

---

¹⁹ II Par. 26, 12-13.

²⁰ II Par. 26, 15.

²¹ II Par. 26, 8, 15.

²² IV Reg. 15, 4.

²³ IV Reg. 12, 2; II Par. 24, 2, 22.

face mai plăcut Domnului încălcând interdicțiile clare din Legea lui Moise și nesocotind binecunoscutele pilde ale lui Nadab, Abiud²⁴, Core, Datan și Abiron²⁵, comportându-se asemenea altor regi idolatri din vecinătate care obișnuiau să îndeplinească în același timp funcții preoțești și regale. A socotit că poate să îndrăznească să intre în Templu și să aducă jertfă de tămâie pe altarul de aur din fața Sfintei Sfintelor.

Deși a fost muștrat de preotul Azaria împreună cu alți optzeci de preoți, regele Ozia nu s-a oprit, nici n-a ieșit din Templu, ci, supărându-se pe cei care au încercat să-l îndrepte, a înaintat cu cădelnița în mână până ce Dumnezeu Însuși l-a pedepsit, lovindu-l cu lepră pe frunte. Abia atunci s-a speriat și s-a grăbit să iasă din Templu, rămânând bolnav de lepră până la moartea sa²⁶. Astfel, nu numai că nu a putut uzurpa demnitatea preoțească, ci a fost nevoit să renunțe și la cea regală, lăsând în locul lui pe fiul său Iotam.

Sfântul Ioan Gură de Aur comentează în aceste omilii tocmai acest episod din viața regelui Ozia, pornind de la datarea viziunii lui Isaia din capitolul al 6-lea în anul morții lui Ozia.

Conținutul celor șase omilii în ordine cronologică

Sfântul Ioan Gură de Aur dedică șase omilii istoriei lui Ozia, numite *Despre acel: Am văzut pe Domnul* (PG 56, 97-142). După conținut, se poate observa că omiliile II, III, V și VI formează un tot unitar și că au fost scrise înaintea celorlalte două. De asemenea, se poate presupune că toate aceste omilii au fost scrise după comentariul la Isaia.

²⁴ Lev. 10, 1-2.

²⁵ Num. 16, 1-33.

²⁶ II Par. 26, 21.

Omilia a II-a

- Laudă zelul credincioșilor pentru ascultarea cuvântului lui Dumnezeu și îi invită să viziteze locașul ceresc al lui Dumnezeu sub călăuzirea Profetului Isaia.

- Despre modul în care stăteau acoperiți serafimii înaintea lui Dumnezeu deși nu-L vedeau pe El Însuși, ci o imagine adecvată propriei slăbiciuni.

- Nimic nu este de prisos sau fără însemnătate în Sfânta Scriptură, exemplu litera „a” adăugată numelui lui Avram.

- Importanța cunoașterii timpului rostirii profeției, mai ales cel al profețiilor mesianice.

Omilia a III-a

- Părerea de sine și păcatul lui Ozia.

- Diavolul preferă să atace pe cei drepecți.

- Mândria, păcat mai grav decât furtul sau adulterul.

- Scriptura condamnă păcatul și descoperă cauza lui. Mândria, păcatul cel mai greu în cazul lui Ozia.

- Despre gândurile rele și modul în care ne putem păzi de ele.

Omilia a V-a

- Istoria lui Ozia.

- Încercarea lui Ozia de a uzurpa funcțiile preoțești.

- Demnitatea preoției superioară demnității regale.

- Curajul preotului Azaria de a se împotrivi faptei nebu-nești a regelui și blândețea cu care îl muștră.

- Păcatul este un rău mai mic decât încăpățânarea de a persista în păcat.

- Blândețea cu care Dumnezeu a pedepsit pe iudeii care au tolerat rămânerea regelui leproș în Ierusalim.

Omilia a VI-a

- După cum cel cu haine necurate a fost alungat de la masa Fiului de Împărat din Ierusalimul cel de Sus, la fel și Regele Ozia ar fi trebuit să fie izgonit din Ierusalim.

- Demnitatea serafimilor. Locul lor în jurul tronului lui Dumnezeu, pregătit și fiilor Bisericii.

- Slava Domnului și admirația pe care o inspiră. Simbolul aripilor serafimilor.
- Pregătirea pentru Sfânta Împărtașanie, Cărbunele de pe jertfelnic. Folosul postului de patruzeci de zile.
- Dragostea lui Dumnezeu pentru noi. Împărtașirea cu nevrednicie. Rezumatul omiliilor despre Ozia.

Omilia I

- Lauda zelului locuitorilor Antiohiei de a participa la Sfintele Liturghii și de a asculta Cuvântul Domnului.
- Îndemn de a imita în Biserică manifestarea evlavioasă a serafimilor.
- Influența nefastă a spectacolelor pline de scene desfrânate și rușinea discuțiilor sterile în Biserică.
- Trebuie să atribuim nenorocirile care se abat asupra țării, nu incompetenței conducătorilor, ci păcatelor noastre.
- Pilda lui Acan care prin păcatul său a făcut să se aprindă mânia lui Dumnezeu asupra întregului popor.

Omilia a IV-a

- Lauda zelului credincioșilor de a participa la Sfintele Liturghii și de a asculta Cuvântul Domnului.
- Puterea de neclintit a Bisericii. Căsătoria nu este un obstacol pentru mântuire.
- Îndemn la răbdare, despre căldura care deranjează publicul.
- Cei drepecți sunt mai predispuși să cadă în păcatul mândriei.
- Demnitatea preoției este diferită și superioară celei regale.
- Curajul preotului Azaria de a muștra fapta necugetată a regelui.
- Lepra de pe fruntea lui Ozia, pedeapsă blândă, dar extrem de grăitoare.
- Alte exemple în care trupul este pedepsit pentru păcate sufletești: Cain, Zaharia.

- Dumnezeu pedepsește prin încetarea profețiilor pe iudeii care n-au alungat din oraș pe regele lepros.
- Isaia se bucură de o viziune la moartea regelui.

Cronologia omiliilor și autenticitatea lor

Deși nu există criterii externe pentru cronologia omiliilor, aceasta poate fi stabilită cu destulă precizie prin analiza conținutului²⁷.

Mai întâi se poate observa că numai omiliile a II-a, a III-a, a V-a și a VI-a formează o serie bine definită, completându-se între ele, pe când omiliile I și a IV-a sunt întru totul independente.

Prima omilie numită în PG și *Despre Serafimi*, nu face absolut nici o referire la regele Ozia, ci constituie o invitație adresată credincioșilor Bisericii de a participa într-un număr cât mai mare la Biserică. A fost alăturată celorlalte omilii pe baza faptului că regăsim în ea motivul serafimilor din viziunea lui Isaia din capitolul al 6-lea²⁸.

Indemnul Sfântului Ioan Gură de Aur de a nu învinovăți pe conducători pentru necazurile care se abat asupra țării, ci pe sine²⁹, a făcut pe cercetători să presupună că ar fi fost scrisă într-un timp în care numeroase nenorociri tulburau liniștea Imperiului Roman din cauza nepriceperii și slăbiciunii conducătorilor³⁰. Având în vedere că nu putea fi

²⁷ A se vedea și: Jean B. Dumortier, „Tradition manuscrite et sequences d'homélies” în *In illud Vidi Dominum* (PG 56, 97-142), în *Symposium. Studies on St. John Chrysostom*, Analékta Blatádon 18, Thessaloniki, 1973, pp. 104-111.

²⁸ Cf. Omilia I, pp. 185-186.

²⁹ Cf. Omilia I, pp. 190-191.

³⁰ Jean Dumortier, „Introduction” în Jean Chrysostome, *Homélies sur Ozias, Sources Chrétiennes*, nr. 277, Les Éditions du CERF, Paris, 1983, p. 11 (textul acestei ediții a stat la baza traducerii de față).

vorba de marele Împărat Teodosie I (379-395 d. Hr.), s-a stabilit că omilia s-ar putea data totuși în timpul fiului aceluia, Împăratul Arcadie, întrucât la începutul domniei acestuia întregul Orient a fost devastat de huni, iar Grecia de goți. De aceea se crede că a fost scrisă aproximativ între anii 395 și 398 d. Hr., spre sfârșitul slujirii Sfântului Ioan ca preot în Antiohia³¹.

Omiliile a II-a și a III-a au fost rostite tot în Antiohia, dar înainte de omilia I, se pare la scurt timp după hirotonia sa, întrucât Sfântul Ioan se plânge în ele de puțină sa experiență oratorică³² și promite să ofere mai târziu cuvântul unui predicator mai în vârstă și mai iscusit, probabil Episcopul Flavian. Astfel, în omilia a II-a, spune: „Fie-ne nouă, așadar, acum vreme de tăcere, ca să vină și vremea pentru Învățător să vorbească. Cuvintele noastre se aseamănă cu vinul proaspăt scurs în cadă de la zdrobitor, dar cuvintele lui se aseamănă cu vinul vechi și îmbătrânit dând mult folos și putere celor ce îl beau. Și astăzi se împlinește cuvântul acela al Evangheliei, căci după un vin mai prost se oferă vinul cel bun^{33,34}. De asemenea și în omilia a III-a, Sfântul Ioan precizează că discursul său precedă cuvântarea aceluiași slujitor cărunt al Bisericii: „Să ne întoarcem acasă, păstrând acestea în minte. Sau mai degrabă păzindu-le pe acestea, să primim și îndemnul, mai desăvârșit, al bunului Învățător. Căci sfaturile noastre, oricare ar fi, poartă semnele tinereții, dar ale aceluia, oricare ar fi ele, sunt împodobite de înțelepciunea cărunteții.

³¹ *Ibidem*. A se vedea și: Domenico Ciarlo, *Giovanni Crisostomo. Commento a Isaia, Omelie su Ozia* (Collana di Studi Patristici 162), Città Nuova, Roma, 2001, pp. 28-29; Sébastien Le Nain De Tillemont, *Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique des six premiers siècles*, vol. 11, Robustel, Paris, 1701, pp. 565-567.

³² Omilia a II-a, p. 197.

³³ Cf. In 2, 10.

³⁴ Omilia a II-a, pp. 204-205.

Și îndemnurile noastre se aseamănă unui pârlăuș de munte care susură zgomotos, iar ale aceluia seamănă cu izvorul din care izvorăsc râuri care curg cu multă liniște, imitând mai curând curgerea uleiului, decât a apei³⁵.

Ambele omilii par a aparține unui preot lipsit de experiență pastorală care predică pentru prima dată în prezența episcopului său.

Având în vedere că ultima din seria celor patru omilii despre Ozia a fost rostită în preajma Postului Paștelui³⁶, se poate accepta cu destulă siguranță estimarea cercetătorului Tillemont că toată seria omiliilor despre Ozia a fost rostită spre sfârșitul anului 386 d. Hr. sau începutul anului 387 d. Hr.³⁷.

Cercetătorul Montfaucon, editorul omiliilor din *Patrologia Graeca*, le datează puțin cam tardiv, în anul 388 d. Hr., aducând ca argument faptul că Sfântul Ioan, în omilia a II-a vorbește de schimbarea numelui lui Avraam, iar *Omiliile despre schimbarea numelor* (PG 51, 113-124) sunt datate în anul 388³⁸. Totuși, având în vedere că cele două teme sunt foarte diferite, este foarte posibil ca *Omiliile despre schimbarea numelor* să nu fi fost scrise imediat după cele despre Ozia, ci mai târziu.

Omilia a IV-a include cea mai mare parte din temele conținute de omiliile a III-a și a V-a și de o lucrare din tinerețe *Comparație între regi și monahi* (PG 47, 387-392)³⁹. Se pare că a fost rostită într-o zi de vară, pe când ascultătorii erau deranjați de prea mare zăpușeală⁴⁰. Nu prezintă nici un fel de continuitate cu omiliile a II-a, a III-a, a V-a și a VI-a, ci este un fel

³⁵ Omilia a III-a, p. 218.

³⁶ Omilia a VI-a, p. 250.

³⁷ Tillemont, *op. cit.*, p. 566.

³⁸ Montfaucon, *Monitum ad homelias in Oziam seu de Seraphim*, PG 56, Paris, 1859, col. 95-96.

³⁹ Jean Dumortier, *Introduction*, p. 10.

⁴⁰ Omilia a IV-a, p. 226.

de sinteză a lor. Autenticitatea ei este extrem de disputată, pe bună dreptate⁴¹. Nu pare să fi fost compusă în Antiohia, ci la Constantinopol. Autorul menționează existența unui „senat”, a unor consuli, vorbește de bogăția și măreția orașului, pe care îl compară cu Roma⁴². Or, prezența senatului și a consulilor precum și restul descrierii nu se potrivește deloc cu orașul Antiohia.

De asemenea, sunt enumerați între persecutorii Bisericii pe lângă Împăratul Nero, toți predecesorii acestuia până la Augustus: „Câți tirani nu au înfruntat-o! Câți comandanți! Câți împărați! Augustus, Tiberius, Gaius, Claudiu, Nero, oameni elogiați prin cuvinte, puternici, atâta război au adus asupra Bisericii, care era în floarea tinereții ei, dar nu au dezrădăcinat-o”⁴³. E dificil de crezut că Sfântul Ioan Gură de Aur ar fi putut face asemenea greșeală încât să includă între prigonitori împărați precum Augustus (63 î. Hr. - 14 d. Hr.) și Tiberius (14-37 d. Hr.).

Omiliile a V-a și a VI-a continuă ideea din omiliile a II-a și a III-a, încheindu-se cu un rezumat al lor foarte concis și bine punctat, care nu permite interpretarea potrivit căreia din ciclul acestor omilii să fi făcut parte și omiliile I și a IV-a.

Așadar, omiliile a II-a, a III-a, a V-a și a VI-a au fost rostite de Sfântul Ioan Gură de Aur aproximativ între anii 386-387 în Antiohia, ca preot începător, omilia I spre sfârșitul slujirii sale ca preot în Antiohia, după anul 395, iar omilia a IV-a ulterior celorlalte cinci, probabil la Constantinopol.

⁴¹ A se vedea și: Jean B. Dumortier, „Une homélie Chrysostomienne suspecte”, în *Mélanges de Science Religieuse* 30/4 (1973), pp. 185-191; Pierre Augustin, „La pérennité de l’Eglise selon Jean Chrysostome et l’authenticité de la IVe Homélie «Sur Ozias»”, în *Recherches augustiniennes* 28 (1995), pp. 95-144.

⁴² Omilia a IV-a, pp. 219-220.

⁴³ Omilia a IV-a, p. 222.

Relația dintre omiliile despre Ozia și comentariul la Isaia

Omiliile despre Ozia au ca punct de pornire exegeza viziunii de la începutul capitolului al 6-lea din profeția lui Isaia, în special Is. 6, 1-3, pe care o regăsim tâlcuită și în comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur la primele opt capitole din Isaia. Comparând cele două texte, se pot sesiza numeroase asemănări între ele în ce privește conținutul și învățăturile pe care le mărturisește Sfântul, precum și deosebiri, mai ales stilistice, legate de accentul care se pune pe anumite aspecte.

Comentariul la Isaia este scris într-o manieră științifică, merit a fi o lucrare exegetică destinată lecturii, pe când omiliile la Ozia au un caracter oral, aparținând genului omiletic. Omiliile la Ozia prezintă îndemnuri către public, apostrofări, referiri la viața de zi cu zi și ample divagații polemice și morale. Comentariul la Isaia, dimpotrivă, are un stil direct, scurt, concis și mult mai elevat.

Problemele dogmatice, dezbătute pe larg în comentariu, sunt sugerate doar în treacăt în omilii. Astfel, dacă în comentariu Sfântul demonstrează limpede, cu numeroase argumente scripturistice, că în capitolul al șaselea Profetul Isaia a văzut doar ceea ce se putea vedea prin pogorământ, nicidecum însăși firea lui Dumnezeu – care nu poate fi cunoscută deplin nici de oameni nici de îngeri⁴⁴ –, în omilie se limitează doar la a îndeamna pe credincioși să nu fie curioși cu privire la modul în care Profetul Isaia spune că L-a văzut pe Domnul⁴⁵. În comentariu, Sfântul identifică lămurit „tronul”, „șederea” lui Dumnezeu, poziția serafimilor ca antropomorfisme cu semnificație simbolică⁴⁶, pe când în omilii abia menționează că

---

⁴⁴ Comentariu la Isaia 6, 1, pp. 121-123.

⁴⁵ Omilia a VI-a, p. 245.

⁴⁶ Comentariu la Isaia 6, 1-3, pp. 121-128.

nu trebuie să socotim că acele puteri netrupești ar arăta în realitate cu picioare și aripi cum le descrie profetul⁴⁷. În comentariu, tripla invocare a sfințeniei lui Dumnezeu de către serafimi este explicată în sens trinitar⁴⁸, pe când în omilia accentul cade pe faptul că de la venirea Mântuitorului au fost învredniciți și oamenii să cânte acest imn al sfinților îngeri care stau mereu în preajma tronului lui Dumnezeu, și că este necesar ca înaintea jertfelnicului să ne asemănăm în trăire și evlavie cu serafimii⁴⁹. Comentariul analizează textul scripturistic inclusiv din punct de vedere filologic: de ce sunt utilizate anumite timpuri verbale, ce semnifică în limba ebraică anumiți termeni sau nume mai relevante⁵¹, pe când în omilia Sfântul se străduiește să nu aglomereze memoria ascultătorilor cu prea multe date istorice sau științifice⁵¹, căutând să facă discursul cât mai captivant prin jocul de imagini surprinse, îndemnuri morale și un limbaj cât mai pe înțeles omului simplu. În comentariu, Sfântul Ioan evită tâlcuirea alegorică a cărbunelui de pe jertfelnic⁵² precum și a altor numeroase alegorii, cel mult menționându-le ca pe lucruri binecunoscute ascultătorilor de la alți tâlcuitori, cu care este sau nu de acord, insistând mai ales pe înțelegerea literar-istorică a textului, pe când în omilia pune accent chiar pe semnificația tipologică și liturgică a tronului, a jertfelnicului, a cărbunelui de pe jertfelnic, îndemnând credincioșii să se pregătească pentru apropierea de Sfintele Taine cu tot atâta teamă și bucurie pe cât au văzut, cu ajutorul Profetului Isaia, că au și serafimii⁵³.

Ingrid Bauer

⁴⁷ Omilia I, p. 188. Omilia a II-a, p. 200, Omilia a IV-a, p. 248.

⁴⁸ *Comentariu la Isaia* 6, 3, pp. 127-128.

⁴⁹ Omilia I, pp. 182, 185-188; Omilia a VI-a, pp. 249-254.

⁵⁰ *Comentariu la Isaia* 6, 2, p. 125; 6, 3, p. 127, 7, 3-4, p. 142.

⁵¹ Omilia a II-a, p. 204.

⁵² *Comentariu la Isaia* 6, 7, p. 130.

⁵³ Omilia a VI-a, pp. 249-251.

Omilia I

Lauda celor ce vin la Biserică și despre buna rânduială în slavoslovii, și tâlcuirea la versetul „Am văzut pe Domnul șezând pe un tron înalt și preînălțat”¹.

1. Văd că arătați multă râvnă să duceți la îndeplinire cele pe care vi le-am spus în ajun. De aceea, dar, și eu voi arunca semințele învățaturii, nutrind de aici cele mai bune nădejdi. Căci și țaranul, ori de câte ori aruncă semințele cu trudă și vede pământul rodind și câmpurile unduind de grâne, uită ostenele de mai înainte și se ridică îndată la truda care urmează și la strângerea roadelor în hambare, cu nădejdea câștigului. Dar această cultivare, învățătura, zic, cu cât mai roditoare și mai aducătoare de câștig nu se face? Căci agricultura se îngrijește de belșugul roadelor văzute și adună hrană pentru trupuri. Dar această cultivare, semănând învățătura cuvintelor sfinte și prisosind de harurile Duhului, adună în jitnițe bogăție sufletească, hrană necheltuită și curată, care nu se risipește, nici nu se strică cu timpul, ci, fiind păstrată printr-o pronie negrăită, are în ea însăși o desfătare mai presus de minte. Iată roada ostenelelor mele, iată bogăția strânsă pentru dragostea voastră! Gândindu-mă, așadar, pe aceasta să o sporesc în voi, mă bucur pururea ca unul care nu în van și-a aruncat semințele, ca unul care nu degeaba a răbdat trudele, în sfârșit, ca unul care a semănat în pământ gras și mănos și bun de roadă.

Dar de unde presupun eu un asemenea câștig? De unde îmi dau eu seama că vorbele mele sunt puse în faptă de voi? Desigur, din venirea voastră aici, din faptul că toți ați venit

cu sârg la Biserică, maica tuturor, din faptul că ați stat în picioare neîncetat la această priveghere de toată noaptea, din faptul că, imitând corurile îngerești, aduceți neîncetată laudă Ziditorului. O, daruri ale lui Hristos! Sus, oștirile îngerești slavoslovesc. Jos, oamenii, adunându-se în biserici, imită aceeași doxologie a acelorași. Sus, serafimii fac să răsunе cântarea trisaghionului, jos, mulțimea oamenilor trimite sus aceeași cântare. Lauda comună adună împreună cele cerești și cele pământești: una este mulțumirea, una este veselia, unul corul bucuriei. Căci negrăita pogorâre a Stăpânului a adunat laolaltă acest cor, Duhul Sfânt l-a unit, bunăvoirea Tatălui a pus în armonie glasurile, astfel încât să aibă eunitia cântărilor de sus, care, mișcată fiind de Sfânta Treime ca de un plectru, face să răsunе fericitul viers, cântarea îngerească, neîncetata armonie. Acesta este sfârșitul râvnei de aici, acesta este rodul venirii voastre aici. De aceea mă bucur văzând o asemenea cinste, mă bucur văzând bucuria din sufletele voastre, bucuria cea duhovnicească, veselia cea după Dumnezeu. Căci nimic nu face atât de fericită viața voastră, cât bucuria agonisită aici, în biserică. În biserică se păstrează bucuria celor ce se bucură; în biserică este buna nădejde a celor deznădăjduiți; în biserică este bucuria celor întristați; în biserică este răcorirea celor trudiți, odihna celor osteniți. Căci zice: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi”². Ce este mai dorit oare decât acest glas? Ce este mai dulce decât această chemare? Căci chemându-te Stăpânul, la ospăț te cheamă în biserică, la odihnă după osteneli te îndeamnă, la slobozirea din dureri te mută, ușurându-ți povara păcatelor, căci prin desfătarea de aici vindecă deznădejdea, prin bucurie tămăduiește întristarea. O, purtarea Lui de grijă! O, chemare cerească! Să ne grăbim, așadar, iubitorilor, să arătăm aceeași stăruitoare râvnă, dar împlinind-o

² Mt. 11, 28.

cu buna rânduială cuvenită și cu scopul potrivit. Căci despre aceasta vreau eu astăzi să vă spun un cuvânt, care, deși pare aspru și împovăraător, în realitate nu este deloc astfel, ba chiar se arată a fi foarte folositor. Fiindcă astfel fac și părinții iubitori: le încredințează fiilor lor nu numai lucruri pentru puțină vreme îmbucurătoare, ci și altele, întristătoare. Și nu îi sfătuiesc numai lucruri care își arată folosul de la sine, ci și lucruri care par să fie grele și împovăraătoare, dar, care, odată împlinite, sunt mântuitoare. Mai cu seamă pe acestea părinții le învață copiilor cu multă grijă și cer păzirea lor cu toată strictețea. Așa și noi. De aceea vă propun și eu acest cuvânt, ~~ca să~~ în zadar să ne fie osteneala aici și pentru ca nu cumva, deși răbdăm silirea privegherii, să lovim în aer¹ ca nebunii și ca nu cumva cuvintele, risipite în vânt, să răsune mai degrabă spre pagubă decât spre câștig. Căci nici neguțătorul care-și trimite mărfurile la mare depărtare, înfruntând bătaia vânturilor și răzvrătirea valurilor, nu ar răbda degeaba și în zadar asemenea osteneții. Ci pentru aceea brăzdează marea și înfruntă primejdii și se mută din loc în loc și își petrece toate nopțile în nesomn, ca să-și înmulțească cele ale negoțului lui. Astfel încât, dacă acest lucru nu i-ar aduce folos, ci împreună cu câștigul, s-ar păgubi și de capitalul însuși, nu i-ar fi cu puțință nici să ridice ancora, nici să rabde primejdiile acelea de multe feluri.

2. Așadar, știind acestea, să ședem aici cu evlavia cuvenită, ca nu cumva, în locul iertării păcatelor, să ne întoarcem acasă cu ele sporite. Ce se cere de la noi și ce ni se pretinde? Ca atunci când înălțăm dumnezeiești cântări, să fim cuprinși de multă frică și, împodobiiți cu evlavia, așa să le aducem pe acestea. Căci sunt unii dintre cei de față, pe care, pare-mi-se, nici dragostea voastră nu îi ignoră și care, disprețuind pe Dumnezeu și scotind cuvintele Duhului ca pe niște cuvinte obișnuite, scot

¹ 1 Cor. 9, 26.

strigăte neorânduite, nefiind cu nimic mai buni decât nebulii, vânzându-se cu tot trupul și răsucindu-se și arătând nărvuri străine de orice stare duhovnicească. Nenorocitele și ticăloșule! Deși ar trebui să te temi și să te cutremuri să înalți doxologia cea îngerească și, în același timp, cu frică să îți faci mărturisirea către Ziditorul și prin aceasta să ceri iertare căderilor tale, tu aduci aici cele ale mimilor și dănțuitoților, tinzându-ți mâinile fără rânduială, ținându-ți picioarele, răsucindu-te cu tot trupul. Și cum nu te temi, nici nu te spăimântezi, nesocotind asemenea cuvinte? Nu te gândești că Însuși Stăpânul este aici de față în chip nevăzut și măsoară mișcarea fiecăruia și cercetează conștiința? Nu te gândești că îngerii stau în jurul acestei Sfinte Mese și cu frică o slujesc? Dar tu la acestea nu te gândești, fiindcă ți s-a întunecat mintea din pricina celor auzite și văzute la teatre, și de aceea amesteci cele săvârșite acolo cu purtările de la biserică, de aceea dai la iveală prin strigăte urâte toată neorânduiala sufletului. Cum, așadar, vei cere iertare pentru propriile păcate? Cum vei atrage pe Stăpânul spre milă când tu rostești rugăciunea cu atâta dispreț? „Miluiește-mă, Dumnezeuule”⁴, zici, dar te arăți străin de o purtare [vrednică] de milă. „Mântuiește-mă”, strigi, dar arăți un chip străin de mântuire. Cum se mai întind mâinile spre rugăciune, dacă ele neîncetat se ridică în aer, gesticulând fără nici o noimă, și se înalță un murmur puternic care, prin presiunea năvalnică a răsufării, este plin de toată urăciunea? Oare nu sunt acestea faptele femeilor care se năvălesc la răspântii sau ale celor ce strigă în teatre? Cum oare îndrăznești să amesteci cu această doxologie îngerească giumbușlucuri drăcești? Cum oare, nu te rușinezi de cuvântul acesta pe care îl rostești: „Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur”⁵? Oare asta înseamnă să slujești cu frică? Să te împrăștii, să te foiești, să nu mai știi

⁴ Ps. 50, 3.

⁵ Ps. 2, 11.

nici tu însuși despre ce vorbești în această răsulare fără noimă a glasului? Acesta este dispreț, și nu frică, mândrie, și nu smerenie. Aceasta este caracteristic mai mult celor ce se joacă decât celor ce slavoslovesc.

Așadar, ce înseamnă a sluji Domnului cu frică? A lucra toată porunca, plinind-o pe ea cu frică și umilință și a aduce rugăciunile cu inimă zdrobită și cuget smerit. Și nu numai a-L sluji cu frică, ci Duhul Sfânt vă poruncește prin Profetul David să vă bucurați de El cu cutremur. Căci datorită faptului că împlinirea poruncii de obicei produce bucurie celui ce se nevoiește pentru virtute, se cuvine, zice, să o împlinească pe aceasta cu frică și cutremur, pentru ca nu cumva, zăpăciți fiind de nefrică, să fim păgubiți de ostenele noastre și să Îl întărâtăm pe Dumnezeu.

Dar cum ar putea, zice, cineva să se bucure cu cutremur? Căci nici nu este cu puțință ca cele două lucruri să se întâmple în același timp, mare fiind diferența între ele. Căci bucuria este plinirea celor râvnite, desfătarea de cele plăcute și uitarea supărărilor. Iar frica este agonia cu care așteptăm cele rele, care se datorează unei conștiințe condamnate. Cum atunci putem să ne bucurăm cu frică, și nu doar cu frică, ci și cu cutremur, ceea ce este culmea fricii și semn de mare agonie. Cum se poate întâmpla, deci, aceasta? Unele ca acestea te învață pe tine serafimii împlinind cu fapta o asemenea slujire. Căci aceia se bucură de negrăita slavă a Ziditorului și văd ca într-o oglindă frumusețea Lui cu neputință de descris. Dar nu vorbesc de frumusețea aceea care este prin fire (căci aceea este neînțeleasă și nescrutată, fără formă și este absurd să ne închipuim un asemenea lucru despre ea), ci numai în măsura în care le este îngăduit, numai cât pot ei să fie luminați de raza aceea. Fiindcă neîncetat slujesc în jurul tronului împărațesc, petrec în neîncetată bucurie, în bucuria cea veșnică, în veselie neconținută, bucurându-se, săltând, fără de tăcere slavoslovind. Căci faptul de a sta înaintea slavei aceleia și de a fi luminați de strălucirea fulgerătoare care țâșnește

din ea este bucuria lor, este veselia lor, este desfătarea lor, este slava lor. Poate că și voi ați râvnit ceva din desfătarea aceea și poate ați fost și voi în dorirea slavei aceleia.

3. Dar dacă ați vrea să ascultați pe cel ce vă îndeamnă și să împliniți cu evlavie slavoslovie de acum, nu veți fi lipsiți de o asemenea bucurie. Căci Acela este Însuși Stăpânul, Cel ce este slăvit în cer și pe pământ. Căci zice: „Plin este cerul și pământul de slava Lui”⁶. Așadar, cum acele puteri cerești care se desfată de atâta bucurie, o amestecă pe aceasta cu frica? În ce fel? Ascultă ce spune profetul! „Văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preainălțat”⁷. Pentru ce, oare, zicând *înalt*, a mai adăugat și *preainălțat*? Nu era de ajuns să semnifice totul prin *înalt* și să arate ceea ce se ridică mai presus de orice vrednicie? Pentru ce atunci a mai adăugat și *preainălțat*? Pentru a arăta necuprinderea șederii aceleia. Dar fiindcă la noi noțiunea de înalt implică o idee de comparație cu cele la pământ râvnitoare și mai de jos (cum ar fi, de exemplu, munții față de câmpiile și crăpăturile pământului; înalt este și cerul fiind mai presus de toate cele pământeste), iar noțiunea de *preainălțat*, de transcendent aparține numai acelei firi necuprinse pe care nu este cu puțință nici a o înțelege, nici a o tâlci. De aceea zice: „Văzut-am pe Domnul, șezând pe un tron înalt și preainălțat”⁸. Și ce altceva ai mai văzut, o, profetule? Ce ai contemplat în jurul Lui? „Și serafimii stăteau, zice, în jurul Lui”⁹. Ce făceau și ce ziceau, spune-mi mie? De ce îndrăznire se bucurau? De nici o îndrăznire, zice, dimpotrivă, plini de frică și uimire, prin însăși ținuta lor, exprimau nespusă frică. „Cu două aripi își acopereau fața”¹⁰, în același timp pentru a se apăra de raza care țâșnea din tron, pentru că nu puteau

⁶ Is. 6, 3.

⁷ Is. 6, 1.

⁸ Is. 6, 1.

⁹ Is. 6, 2.

¹⁰ Is. 6, 2.

suferi slava ei de nerăbdat, dar totodată pentru a-și arăta propria lor evlavie pe care o au către Stăpânul. De astfel de bucurie au parte acele puteri, cu astfel de bucurie se veselesc! Ai văzut cum nu numai fețele și le acoperă, ci și picioarele? Pentru ce fac aceasta? Căci pe bună dreptate își acoperă fețele, din pricina înfricoșatei priveliști și pentru faptul că nu-și pot aținti privirea la slava cea neapropiată. Dar picioarele, pentru ce și le acoperă? Eu voiam să las pe seama voastră tâlcuirea, ca să vă conving și pe voi să vă osteniți în privința ei și să fiți trezvitori spre cercetarea celor duhovnicești. Dar ca nu cumva, lăsând mintea voastră să se ocupe de cercetarea acestui lucru, să vă fac să neglijați îndemnul meu, este necesar să vă tâlcuiesc eu însumi acest lucru. Prin urmare, pentru ce își acopereau picioarele? Se grăbesc să arate o nesfârșită evlavie față de Ziditorul și totodată o mare spaimă, și prin purtare, și prin glas, și prin vedere, și prin însăși ținuta lor. Dar fiindcă nici așa nu își ating deplin scopul dorit și nu își împlinesc deplin ceea ce se cuvine lor, își ascund această lipsă prin faptul că se acoperă din toate părțile cu aripile. Oare ați înțeles ce s-a spus sau se cuvine să o luăm de la capăt? Dar pentru ca ceea ce s-a spus să devină mai clar, voi încerca să fac mai evident totul, pornind de la unul dintre exemplele cunoscute la noi. [Să zicem] că cineva stă pe lângă un împărat pământesc și se străduiește din toate puterile să-și arate multa evlavie ce are față de el, pentru ca prin aceasta să-și atragă o mai mare bunăvoință din partea lui. În acest scop, își exprimă o astfel de evlavie prin poziția capului, prin voce, prin împreunarea mâinilor, prin poziția picioarelor și ținuta întregului trup. Același lucru se întâmplă și cu puterile acelea netrupesți. Căci având multă dorire să-și manifeste evlavia față de Ziditorul și străduindu-se din răspuțeri să o arate prin toate mijloacele, dar apoi, fiindcă nu reușesc deplin în dorirea lor, își ascund prin acoperământul aripilor neîmplinirea doririi lor. De aceea se spune despre ele că-și acoperă fețele și picioarele. Dar mai este și o altă interpretare mai tainică despre acest lucru. Căci profetul nu a expus acestea ca să zicem noi

că puterile cerești au picioare și fețe – netrupești sunt precum și dumnezeirea –, ci pentru ca prin acestea să arate din toate părțile că sunt adunate în sine și că slujesc Stăpânului cu frică și evlavie. Așa trebuie și noi să stăm când Îi aducem Stăpânului o asemenea slavoslovie, înfricoșându-ne și cutremurându-ne, ca și cum, cu ochii minții, L-am vedea de față pe Însuși Acela. Căci este cu adevărat de față și aici, deși nu este circumscris în nici un loc, și scrie vorbele tuturor. Așadar, înălțând lauda noastră cu inimă zdrobită și smerită, să o facem pe aceasta bine primită, și să o trimitem la cer ca pe o tămădire plină de bună mireasmă. „Inima înfrântă și zdrobită Dumnezeului nu o va urgisi”¹¹.

Dar profetul îndeamnă ca slavoslovie să se facă cu strigare: „Strigați Domnului tot pământul”¹². Dar nici noi nu împiedicăm o asemenea strigare, ci numai strigătele fără noimă. Nu glasul laudei, ci glasul neorânduiei, certurile unora cu alții, mâinile ridicate fără rost și în zadar în aer, picioarele care tropăie precum caii, purtările necuviincioase și provocatoare, care sunt distracțiile celor care își pierd vremea prin teatre și hipodromuri. Căci de acolo ni se aduc aceste învățături pierzătoare de suflet, de acolo ne vin cuvintele lipsite de evlavie și necuviincioase, de acolo neorânduielele mâinilor, certurile, zâzaniile și năravurile proaste.

4. Căci nimic nu ne face să disprețuim mai mult cuvintele lui Dumnezeu, cât împrăștierea care ne vin de la spectacolele de acolo. De aceea v-am rugat ca nimeni dintre cei prezenți aici, care se bucură de dumnezeiasca învățătură și se împărtășesc de înfricoșătoarea Jertfă de taină, să nu se ducă la acele teatre și să nu amestece dumnezeieștile Taine cu lucruri drăcești. Însă, unii sunt destul de nebuni încât, deși pe dinafară poartă chipul evlaviei și, în ciuda pleșuvei și a vârstei lor înaintate, dezertează la acele spectacole, fără să ia aminte la cuvintele

¹¹ Ps. 50, 19.

¹² Ps. 65, 1.

noastre și fără să se rușineze de propria lor purtare. Dar când le propunem acest lucru și când îi îndemnăm să se rușineze de căruntețile lor și de evlavia pe care o afișează, ce răspuns rece și vrednic de răs dau? – Pildă a biruinței și a cununilor de dincolo sunt acestea, zic, și cel mai mare folos rodim de aici. Ce spui omule? Putred este acest cuvânt și plin de toată înșelarea. De unde să rodești vreun folos? Din miile de certuri și jurăminte deșarte rostite spre răul celor ce le spun sau din glumele, batjocurile și ocările cu care se stropsesc unii la alții spectatorii unor astfel de spectacole? Dar din acestea nu se poate rodi nimic bun, nicidecum. Oare vei aduna vreun folos din țipete fără rost și strigăte fără noimă și din praful ce se ridică în slăvi din arenă sau de la cei ce se împing și se îmbulzesc și din prefăcătoriile înaintea femeilor? Nu este cu putință aceasta, nu este. În timp ce aici toți profeții și învățătorii Îl arată pe Însuși Stăpânul îngerilor „șezând pe tron înalt și preaînălțat”¹³ și pe de o parte, împarte celor vrednici premiile și cununile, iar pe de alta, celor nevrednici le face parte de gheena și de foc. Și Însuși Domnul adeverește acest lucru¹⁴. Apoi, tu disprețuiești exact acele lucruri întru care este frica conștiinței, muștrarea celor făptuite, agonia faptului de a da socoteală și nemiloasa osândă. Doar ca să afli o scuză irațională împrăștierilor tale, pretinzi că tragi foloase tocmai din acele lucruri care te fac să suferi o pagubă care nu mai poate fi îndreptată. Să nu cumva, vă rog și vă implor, să căutăm scuze și pretexte pentru păcate! Căci acestea sunt îndreptățiri care ne aduc nouă înșine cea mai mare pagubă și înșelare.

Dar atât despre acestea! Este timpul acum să ne întoarcem la primul îndemn și, după ce vom fi vorbit pe scurt despre el, să adăugăm cuvântului nostru cuvenitul sfârșit. Căci nu este vorba numai de neorânduiala din biserică, ci și o altă boală ne dă târcoale. Care este aceasta? Faptul că în timp ce ne-am

¹³ Is. 6, 1.

¹⁴ Mt. 25, 31-46.

propus să conversăm cu Dumnezeu, trimițându-l această slavoslovie, lăsând aceasta la o parte, fiecare, întorcându-se spre vecinul său, își rânduiește cele ale casei lui, cele din piețe, treburile publice, cele din teatre, cele ale armatei, și [discută] cât de bine au fost unele organizate, și cum altele au fost neglijate, ceea ce a prisosit și ceea ce a lipsit în treburile publice. Și pe scurt, se vorbește aici în biserică despre toate treburile obștești și private. De care iertare vor fi vrednice acestea? Căci și cu un împărat pământesc de-ar vorbi cineva, și-ar alcătui cuvântul numai despre acele lucruri despre care vrea acela să vorbească și despre care pune el întrebările. Iar dacă ar îndrăzni cineva să insinueze numai ceva pe alături de voia lui, ar suferi cea mai de pe urmă pedeapsă. Iar tu, vorbind cu Împăratul împăraților, Căruia îi slujesc cu înfricoșare îngeri, lași la o parte convorbirea cu El, și te apuci să vorbești despre lucruri care nu sunt altceva decât noroi, praf și cenușă, și pânză de păianjen. Așa sunt lucrurile lumii de acum! Și cum crezi că vei putea suferi pedeapsa disprețuirii tale? Cine te va scoate din asemenea osândă? Dar, zic ei, merg prost treburile cetății și ale vieții publice și avem mult de vorbit despre aceasta și mare este lupta. Și cine este de vină pentru aceasta? Nesăbuița celor ce conduc, zic. Nu nesăbuița celor ce conduc e de vină, ci păcatul nostru și faptul că ne acoperim greșelile noastre. Iată ce a răsturnat pe toate cu susul în jos, iată ce ne-a adus toate nenorocirile, iată ce a oștit războaie, iată ce anume a lucrat înfrângerea noastră¹⁵. Nu din altă parte ne-a covârșit pe noi roiu acest de rele, nu din altă pricină. Așa încât chiar dacă cel care conduce ar fi Avraam sau Moise sau David sau Solomon cel preaînțelept sau ar fi mai păcătos decât toți oamenii, iar noi ducem o viață rea, acest lucru nu ar schimba cu nimic pricina nenorocirilor noastre.

¹⁵ La începutul domniei Împăratului Arcadie (395-408 d.Hr.) partea de răsărit a Imperiului Roman a fost devastată de huni, iar Grecia de goți.

Cum și în ce fel? Că dacă cel ce conduce ar fi dintre cei mai fără de lege și unul dintre cei care conduc cu nesăbuiță și fără rânduială, totuși numai propria noastră nesăbuiță și numai propria noastră neorânduială au rodit asemenea nenorocire și numai păcatele noastre au adus asupra noastră rana. Căci însuși faptul de a primi conducători împotriva inimilor noastre nu înseamnă nimic altceva decât că mai întâi noi am păcătuit și numai după aceea am primit un asemenea păstor, fie că e vorba despre cineva dintre cei sfințiți, fie despre cei ce conduc stăpânirile cele lumești. Dar și dacă păstorul ar fi drept și încă pe-atâta de drept, încât ar ajunge până la virtutea lui Moise, numai dreptatea lui singur nu ar fi de ajuns să acopere nemăsuratele păcate ale supușilor lui. Și aceasta ar putea să o afle cineva cu exactitate de la Moise însuși care a pățimit multe rele pentru Israel și a înălțat multă rugăciune pentru el la Dumnezeu ca să moștenească pământul făgăduinței. Dar când poporul lui Israel s-a făcut pe sine străin de această moștenire¹⁶ prin propriile fărâdelegi, nu a putut rugăciunea lui Moise să schimbe dreapta sentință a lui Dumnezeu, întreg poporul fiind nimic în pustie¹⁷. Și cine era mai drept decât Moise? Cine mai mult decât el avea îndrăznire la Dumnezeu? Căci este spus că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului”¹⁸, deci numai cea lucrătoare, adică cea ajutată de pocăința și întoarcerea celor pentru care se face rugăciunea. Dar cum ar putea fi de ajutor celor care au un mod de viață fără pocăință și fără întoarcere, când ei înșiși, prin faptele lor, pun piedică rugăciunii?

5. Dar pentru ce spunem noi că se întâmplă aceasta la un popor întreg care păcătuiește, când numai păcatul câtorva supuși sau adeseori numai al unuia singur covârșește îndrăznirea celor ce conduc cu dreptate. Și aceasta iarăși o poate înțelege cineva de la același popor al lui Israel, condus de

¹⁶ Literal, κατασχέσεως, luare în posesie, posesiune.

¹⁷ Num. 14, 20-30.

¹⁸ Iac. 5, 16.

Moise¹⁹, când a năvălit în pământul celor de alt neam și când s-a luat la luptă cu ei, cum unii dintre israeliteni, din pricină că și-au ieșit din minți pentru femeile acelorora, au lucrat nimicirea și pierzania întregului popor²⁰. Un astfel de lucru s-a întâmplat și pentru păcatul unuia singur, după cum s-a întâmplat din pricina lui Ahar, care a luat veșmântul acela peștriț de sub blestem²¹ și a aprins astfel mânia lui Dumnezeu împotriva întregului popor al lui Israel. Dar poate unii dintre cei prezenți nu cunosc detaliile acestei istorisiri. De aceea trebuie ca, istorisindu-le pe scurt, să le reamintim celor ce le știu și să le facem cunoscute celor ce nu le știu. Prin urmare, acest Ahar era unul dintre cei care trecuseră Iordanul împreună cu Iisus, fiul lui Navi²². Acest Iisus Navi care a fost ales de mai înainte de Dumnezeu să fie succesor al lui Moise și este un chip și un tip al adevăratului Mântuitor, Iisus Hristos. Căci așa cum acela a trecut pe poporul lui Israel din pustie prin Iordan în pământul făgăduinței²³, la fel și Mântuitorul nostru ne-a mutat pe noi din pustia necunoștinței și a idolatriei, prin sfântul și mântuitorul Botez, în Ierusalimul cel de sus, care este maica celor întâi născuți, întru care au fost gătite sălaşurile²⁴ adevăratei odihne, acolo unde este petrecerea în pace

¹⁹ Filon al Alexandriei și Grigorie de Nyssa au scris fiecare câte o *Viața lui Moise*, în care patriarhul este prezentat ca un model de virtute.

²⁰ Num. 25, 1-9.

²¹ Blestemul care se rostise asupra cetății Ierihon, în limba ebraică **חרם**, implica nimicirea completă a tuturor locuitorilor și a tuturor bunurilor din ea, cu excepția vaselor din aur, argint, aramă și fier, care aveau să intre în vistieria Domnului. Prin această poruncă, Dumnezeu învăță cu asprime cât de infrișător este a fi sub blestem, adică hotărât pieririi de către Dumnezeu, precum și a râvni ceva de sub blestem (Deut. 7, 1-2; 20, 16; I Reg. 15, 3-23).

²² Sunt două personaje vechitamentare care poartă numele Mântuitorului spre a-L profeți: Iisus, fiul lui Navi și Iisus, fiul lui Iosedek.

²³ Ios. 3, 14-17.

²⁴ In 14, 2-3.

și netulburată. Acesta deci, prin puterea Celui ce a poruncit, după ce a trecut poporul prin Iordan, a dărâmat Ierihonul și după ce a lucrat străină împresurarea aceea, când zidurile erau gata să se surpe, ce a zis către popor? „Va fi cetatea aceasta blestem și toate cele ce sunt în ea sunt ale Domnului Savaot; numai pe desfrânata Raav să o cruțați. Voi însă să vă păziți foarte de tot ce e dat blestemului, ca nu cumva, poftind ceva, să luați din ceea ce e pus sub blestem și să cadă blestemul asupra voastră”²⁵. Au fost, așadar, afierosite Domnului Savaot toate cele din cetate – căci aceasta înseamnă aici că au fost puse „sub blestem”²⁶. Prin urmare, să nu cumva să rețină cineva pentru sine ceva dintre cele afierosite Domnului Dumnezeu și să ne șteargă de pe fața pământului. Primejdioasă porunca, mare strășnicia lui Dumnezeu, Cel ce a poruncit, mare asprimea lui Iisus Navi, cel ce a legiuit! Cum atunci în atâta mulțime, a fost cu neputință să nu fie călcată această lege, chiar multe fiind lucrurile care împingeau la aceasta? Fie nestatornicia și iubirea de câștig a poporului, fie că nu toți au auzit porunca impusă, fie felurimea prăzilor ce le stătea înaintea ca o momeală care ademenea pe iubitorii de agoniseli i-au îndemnat la călcarea legii. Totuși, legea a fost dată și primejdie de moarte atârna asupra capului celui ce ar fi călcat-o. Ce s-a întâmplat după aceea? Au căzut zidurile și toată avuția cetății a căzut în mâinile celor ce o împresurau. Deși tot poporul păzea această poruncă, încălcarea ei de către un singur om a aprins mânia lui Dumnezeu asupra întregii mulțimi. „Iar fiii lui Israel au făcut păcat mare și au pus deoparte și au luat din cele date blestemului, și a luat Ahar, fiul lui Carmi din cele puse sub blestem și s-a pornit Domnul cu mânie împotriva fiilor lui Israel”²⁷. Și totuși era unul singur care greșise. Atunci cum spune „au făcut fiii lui Israel păcat mare” și „S-a pornit Domnul cu mânie împotriva fiilor lui

²⁵ Ios. 6, 17-18.

²⁶ ἄνῳθημα.

²⁷ Ios. 7, 1.

Israel"? Vezi cum păcatul unuia singur a adus pedeapsă întregului popor? Vezi cum L-a ridicat pe Dumnezeu la război împotriva unei multimi? Dar fiindcă fărădelegea a fost săvârșită, și nu era nimeni care să observe acest lucru, afară numai de Dumnezeu Care cunoaște cele ascunse, pe de o parte, pedeapsa se amâna, iar pe de altă parte, cel ce a săvârșit fapta, chiar dacă părea că își tăinuia păcatul, totuși era ars de conștiință ca de un foc. Dar a venit și vremea amenințării și a vădirii păcatului. „Căci a trimis, zice, Iisus Navi bărbați de la Ierihon în Gai. Și au urcat acolo ca la trei mii de bărbați și au fugit de la fața bărbaților din Gai și au ucis dintre ei treizeci și șase de bărbați și i-au urmărit pe ei și i-au zdrobit și s-a cutremurat inima poporului și s-a făcut ca apa”²⁸.

6. Iată plata pentru un singur păcat, iată rana nemângâiată. Un singur om a greșit și moartea și îngrozirea a căzut asupra a tot poporul. Pentru ce aceasta, o, lubitorule de bine, Stăpâne? Tu singur ești drept și drepte sunt judecățile Tale. Tu răsplătești fiecăruia după faptele lui. Tu ai spus, lubitorule de oameni, că fiecare va muri pentru păcatul său și nu va fi pedepsit unul în locul altuia²⁹. Aceasta este dreapta Ta judecată? Toate ale Tale sunt bune, Doamne, și bune foarte și sunt rânduite pentru folosul nostru. Stricăciune este, zice, orice păcat³⁰! Prin pedeapsă, să fie tuturor de bațjocură, ca nu cumva să îi vatămă pe toți, pentru ca, știind câtă amenințare a născut o singură călcare de lege, să scape de veșnica osândă dată pentru mai multe păcate. Prin urmare, zice, știind Iisus Navi că fuga lor era neîntemeiată, și-a sfâșiat veșmintele și a căzut la pământ³¹, rostind acele tânguiri pe care le menționează Scriptura³². Ce i-a răspuns Stăpânul? „Ridică-te! Pentru

²⁸ Ios. 7, 2-5.

²⁹ Înț. Sir. 23, 11; Ier. 31, 29-30; Iez. 18, 18-24.

³⁰ Is. 65, 25. Iez. 16, 25.

³¹ Ios. 7, 6.

³² Ios. 7, 6.

ce ai căzut astfel? A păcătuit poporul tău și a călcat legământul Meu și nu vor putea fiii lui Israel să stea împotriva feței vrăjmașilor lor, până ce veți ridica blestemul dintre voi”³³. S-a vestit aceasta în popor, a fost vădit de Dumnezeu cel care a săvârșit călcarea de lege și a recunoscut fapta. „A răspuns Ahar lui Iisus Navi și a zis: «Cu adevărat am păcătuit înaintea Domnului Dumnezeului lui Israel, așa și așa am făcut, am văzut în pradă un veșmânt pestriț, foarte frumos și două sute de didrahme de argint și, poftindu-le, le-am luat și o limbă de aur de cincizeci de didrahme și, poftind-o, am luat-o și pe aceea și iată-le, sunt ascunse în pământ în cortul meu»”³⁴. Așadar, le-a scos pe toate la iveală, fiindcă a văzut pe Cel ce în chip nemincinos făcea cunoscute toate și pe martorul Care dădea netăgăduită mărturie. Dar vezi cât de rușinoase i-au fost moartea și pieirea. „Și l-a dus Iisus Navi pe Ahar în vale și pe fiii și fiicele lui și pe vițeeii lui și cortul lui și toate câte erau ale lui și l-au ucis cu pietre tot Israelul”³⁵. Aceasta este răsplata călcării de lege, așa este dreptatea nemitarnică a lui Dumnezeu.

Așadar, știind aceasta, să socotim în noi înșine năvala nenorocirilor asupra noastră și plata cuvenită nouă pentru propriile noastre păcate și, cercetându-ne în fiecare zi greșelile, nu altora, ci nouă înșine să ne atribuim pricinile. Căci nu numai neatenția conducătorilor ne adună nouă atâtea rele, ci cu cât mai mult propriile noastre păcate! Tot așa și aici, fiecare stând de față și socotind în sine propriile păcate, nici pe altul să nu învinuiască, ci să trimită această doxologie cu buna rânduială cuvenită. Dar asta este buna rânduială care se cere de la noi! Mai întâi să ne apropiem de Dumnezeu cu inimă zdrobită și apoi să arătăm și în purtarea exterioară caracterul inimii, prin felul în care stăm, prin buna rânduială

³³ Ios. 7, 10-12.

³⁴ Ios. 7, 20-21.

³⁵ Ios. 7, 24-25.

a mâinilor, prin glasul blând și reținut. Căci este ușor acest lucru și în puterea oricui voiește. Cum este cu puțință îndreptarea tuturor? Să ne punem nouă înșine lege și să ne spunem că o poruncă de folos obștesc a fost dată și trebuie ca noi toți să luăm parte la un asemenea folos. Pentru aceea să reducem la tăcere strigătele neorânduite și să ne stăpănim gesturile mâinilor, să le înfățișăm lui Dumnezeu împreunate în rugăciune și nu ridicate pentru a face semne dezordonate. Căci Dumnezeu urăște acestea și se întoarce de la ele, după cum iubește și se apropie de cel adunat în sine însuși. „Spre cine voi privi dacă nu spre cel blând și liniștit care tremură la cuvintele Mele”³⁶. Să ne spunem unii altora că Dumnezeu nu vrea ca, atunci când noi vorbim cu El, să vorbim și între noi, nici lăsând dialogul cu El, să purtăm discuții despre cele prezente și să amestecăm astfel mărgăritarele cu noroiul³⁷. Căci El socotește un astfel de lucru blasfemie și nu slavoslovie. Iar dacă cineva ar vrea să calce această poruncă, să-i închidem gura și să îl alungăm ca pe un uneltitor împotriva propriei noastre mântuiri și să-l scoatem afară din locașul Sfintei Biserici. Făcând astfel, și păcatele cele de mai înainte le vom spăla cu ușurință, și pe Stăpânul Îl vom avea în mijloc împreună cu sfinții îngeri și împărțind fiecăruia cununile bunei rânduiei. Or, tocmai pentru că este iubitor de oameni și dăruitor de mari daruri, se bucură de mântuirea noastră, desfătându-Se de faptele noastre bune. De aceea a făgăduit și Împărăția cerurilor și împărțășirea vieții celei fără de pată, și a pregătit toate bunătățile, vrând să ne sălășluiască pe noi în acestea.

Pe care fie ca noi toți să le dobândim, cu harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvin slava, puterea și închinăciunea împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și în vecii vecilor. Amin.

³⁶ Is. 66, 2.

³⁷ Mt. 7, 6.

Omilia a II-a

La cuvântul profetic: **Și a fost în anul în care a murit regele Ozia [Văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preînălțat...³⁸] și că nu trebuie să neglijăm nici timpul, nici o singură literă din Scriptură.**

1. Mă bucur văzându-vă că alergați ca să auziți dumnezeieștile cuvinte! Și cea mai mare dovadă a acestui fapt o văd în progresul vostru în Dumnezeu. Căci așa cum foamea este semn de sănătate trupească, tot așa și foamea de cuvântul Domnului este semn de sănătate sufletească. Mă bucur, așadar, pentru acest lucru. Dar mă tem numai că nu voi putea oferi nimic pe măsura unei asemenea dorințe. Tot la fel se îndurerează și o mamă iubitoare când, având prunc la sân, nu-i poate oferi din belșug izvoare de lapte. Totuși, chiar dacă e în lipsă, dă sânul pruncului, iar acela primindu-l, trage de el, și îl întinde, și-l prinde cu gura, încălzind sfârcul rece, doar-doar va scoate hrană mai multă decât e. Iar mama, deși simte durere când sânii sunt supti astfel, nu îl îndepărtează pe prunc de la sân. Căci este mamă și mai bucuroasă ar pătimi toate decât să pricinuiască întristare celui născut al ei. Prin urmare, dacă maicile sunt atât de iubitoare față de odraslele lor, cu cât mai mult noi trebuie să avem dispoziție de maică pentru dragostea noastră. Căci durerile de naștere ale Duhului sunt mai arzătoare decât cele ale firii. Așa încât, deși masa noastră e sărăcăcioasă, nu o vom ascunde totuși, ci vom pune la mijloc cele aduse de noi pentru voi. Chiar dacă acestea sunt puține și ieftine, totuși noi vi le oferim. Fiindcă și acela căruia i s-a încredințat doar un talant

³⁸ Is. 6, 1.

nu a fost învinuit, fiindcă nu a adus cinci talanți, ci fiindcă pe unicul talant pe care îl avea, l-a ținut ascuns așa cum l-a primit³⁹ și pentru aceea a și fost pedepsit. Căci ceea ce se cere oamenilor de la Dumnezeu e nu să facă multe sau puține, ci să nu aducă un rod mai mic decât puterea dată lor. Ați ascultat ieri, când am fost învredniciți să vorbim pentru dragostea voastră, citindu-se psalmul acela care, după ce scotea afară pe păcătos din locașurile sfinte, poruncește ingerilor și puterilor celor de sus să laude pe Dumnezeu tuturor⁴⁰. Voiți, așadar, să auziți și astăzi această cântare tainică, aproape fiind de cei care stau acolo înaintea lui Dumnezeu? Mie așa mi se pare. Căci dacă oameni spurcați, formând coruri în piețe, în întunericul adânc al nopților și la ore târzii de noapte, cântând cântece desfrânate și melodii obscene, aprind orașul nostru și atrag atenția tuturor asupra lor, noi nu vom alerga, oare, toți împreună cu cetele cele cerești, cu corurile cele de sus care laudă pe Împăratul a toate? Nu vom asculta dumnezeiescul și fericitul acela glas? Ce iertare vom avea? Și cum putem auzi acele cântări?, zice. Înălțându-ne la cer, pe cât este cu putință, dacă nu cu trupul, măcar cu mintea. Dacă nu prin prezența fizică, măcar prin cuget. Căci trupul, fiind pământesc și greu, prin fire rămâne jos. Dar sufletul, eliberat din această necesitate, zboară cu îndrăznire până la cele mai înalte și mai îndepărtate locașuri. Și dacă ar vrea să ajungă până la marginile lumii sau să urce până la cer, nu este nimic care să-l împiedice. Atât de ușoare sunt aripile gândului pe care le-a dat Dumnezeu sufletului. Și nu numai că i-a dat aripi ușoare, ci i-a dăruit și ochi care văd mai ascuțit decât ochii trupului. Căci vederea trupului, dacă este purtată prin văzduhul gol, poate răzbate până la mare distanță, dar dacă este împiedicată de un mic corp, ca un curent stăvilit în cursul său, iarăși este respinsă îndărăt. Dar ochii sufletului, chiar dacă ar întâlni în cale fie pereți, fie ziduri, fie mărimea

---

³⁹ Mt. 25, 14-30.

⁴⁰ Ps. 148.

munților, fie înseși bolțile cerești, pe toate le depășește cu ușurință. Și totuși sufletul, deși are atâta iuțime și ascuțime a privirii, nu este de ajuns atât ca să înțeleagă prin el însuși cele cerești, ci are nevoie de cineva care să îl conducă de mână. Să facem, așadar, ceea ce fac cei care doresc să vadă curtea împărătească. Ce fac, dar, aceia? Îl caută pe cel căruia i-au fost încredințate cheile porților, se apropie de el și îi vorbesc, îl roagă și adeseori îi dau și bani, ca să le acorde această favoare. Să ne apropiem, prin urmare, și noi de vreunul dintre cei cărora li s-au încredințat ușile cele cerești și să vorbim cu el, să-l rugăm, și în loc de bani, să-i arătăm o dispoziție sinceră a inimii. Căci acela de va primi această plată, luându-ne pe noi de mână, ne va plimba peste tot, arătându-ne nu numai curțile împărătești, ci pe Însuși Împăratul șezând pe tron, de față fiind și oștirile Lui și arhistrategii prezenți, împreună cu zeci de mii de îngeri și mii de arhangheli. Pe toate acestea ni le va arăta nouă cu de-amănuntul, atât cât ne este nouă cu putință a vedea. Cine este portarul acesta? Cine este cel căruia i s-a încredințat un asemenea loc în care putem să intrăm acum ori de câte ori voim? Isaia, cel cu mare glas între profeți. Așadar, cu el trebuie să vorbim. Dar urmați-l pe el, umblând cu pași reținuți, în multă liniște. Nimeni să nu intre aici având griji pământești, nimeni care se înalță pe sine, nimeni care să fie aprins de vreo patimă, ci pe acestea toate lăsându-le afară la uși, așa să intrăm toți. Căci intrăm în Împărăția cerurilor, urcăm în locașurile cele fulgerătoare. Iar cele dinlăuntru sunt pline de multă liniște și de taine negrăite.

2. Dar fiți foarte atenți, căci citirea Scripturilor este deschiderea cerurilor. „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia, văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preainălțat”⁴¹. Ai văzut înțelepciunea slujitorului plin de bunăvoință? Ne-a dus direct lângă tronul împărătesc, nu purtându-ne mai întâi prin coridoare lungi, ci de îndată ce a deschis ușile, ni l-a arătat chiar în fața noastră pe Împăratul șezând pe tron.

⁴¹ Is. 6, 1.

„Și serafimii stăteau, zice, în jurul Lui, șase aripi la unul, șase aripi la altul. Cu două își acopereau fețele și cu două picioarele și cu două zburau și strigau unul către altul și ziceau: «Sfânt, sfânt, sfânt Domnul Savaot»⁴². Cu adevărat Sfânt, că a învrednicit firea noastră de atâtea și atâtea taine, că ne-a făcut pe noi părtași unor asemenea negrăite lucruri. Frică și cutremur mă cuprind la auzul acestei cântări. Și ce este de mirare dacă spaima a pus stăpânire pe mine, lut și țărană fiind⁴³, când înseși puterile cele de sus sunt pururea stăpânite de cea mai mare spaimă? Căci de aceea își acoperă ochii, punându-și înaintea aripile, ca niște ziduri, neputând suferi razele cele de acolo. Totuși, mi se poate spune, pogorământ este ceea ce se arată. Cum deci nu răbdau? Mie îmi spui acestea? Spune-le-o acelora care iscodesc firea aceea fericită și negrăită, acelora care îndrăznesc cele neîndrăznite⁴⁴! Serafimii nu puteau să vadă nici pogorământul, dar omul ar îndrăzni să spună, sau mai bine zis omul ar putea să primească în minte că poate vedea cu exactitate și lămurit firea cea neatinsă! Spăimân-tează-te, cerule, cutremură-te, pământule! Căci aceste îndrăzniri de acum sunt mai mari decât acelea de atunci⁴⁵. Căci blasfemiile pe care le aduceau cei de atunci, și acum le aduc aceștia. Căci și ei, în același fel cu cei de atunci, se închină făpturii. Ba mai mult, ceea ce au născocit aceștia de acum, nimeni dintre oamenii de atunci n-a îndrăznit nici să spună, nici să audă. Ce spui? Pogorământ era ceea ce se vedea? Da,

⁴² Is. 6, 2-3.

⁴³ Iov 13, 12.

⁴⁴ Se referă la adepții lui Eunomie, împotriva cărora Sf. Ioan Gură de Aur a rostit o serie de omilii în aceeași perioadă, traduse în volumul: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, traducere din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2007. Eunomie avea o concepție subordinaționistă despre Sfânta Treime și susținea că după venirea Mântuitorului am ajuns să cunoaștem ființa Tatălui prin aceea că este nenăscut.

⁴⁵ Compară blasfemiile anomeilor cu cele din vremea lui Isaia.

dar pogorământul lui Dumnezeu. Căci dacă Daniel, care avea multă îndrăznire la Dumnezeu, nu a suferit să vadă îngerul care se pogorâse la el, ci a căzut cu fața la pământ și zăcea încremenit la pământ, când legăturile trupului lui au fost dezlegate⁴⁶, ce este de mirare dacă serafimii se spăimântează, nesuferind să vadă slava aceea. Căci nu era atât de mare distanța între Daniel și înger, pe cât distanța dintre Dumnezeu și puterile acelea. Dar ca nu cumva, zăbovind și noi mai mult decât se cuvine asupra acestor minuni, să aruncăm sufletele voastre în spaimă, trebuie să ne întoarcem la începutul istorisirii, întreținându-vă pe voi cu povestiri mai ușoare.

„Și a fost în anul în care a murit regele Ozia⁴⁷”. Se cuvine mai întâi de toate să cercetăm pentru ce profetul ne-a însemnat anii. Că nu degeaba o face. Căci gurile profeților sunt gura lui Dumnezeu, iar o asemenea gură nu ar spune nimic în zadar. Așadar, nici noi să nu le ascultăm astfel. Căci dacă cei care sapă după metale, nu trec cu vederea nici părțile mici, ci atunci când au dat de vâna de aur urmăresc cu multă atenție, șuvițele, cu cât mai mult trebuie să facem aceasta și cu Sfintele Scripturi? Căci la metale este extrem de dificilă descoperirea celor căutate. Dar fiindcă metalele sunt pământ și aurul nu este altceva decât pământ și firea comună a pământului cu cele căutate fură privirile, și totuși nici așa nu se opresc aceia, ci fac dovada unei desăvârșite minuții. Căci, de îndată ce văd, știu care este cu adevărat pământ și care este cu adevărat aurul. Dar cu Sfânta Scriptură nu este la fel. Căci aurul nu este amestecat cu pământul, ci este aur curat, „argint lămurit în foc, curățat de pământ”⁴⁸. Căci Scripturile nu sunt metale care au nevoie de curățire, ci sunt o comoară gata pregătită, care dăruiește celor ce o caută bogăția ascunsă

⁴⁶ Dan. 10, 8-9.

⁴⁷ Is. 6, 1.

⁴⁸ Ps. 11, 7.

în ele. Ajunge numai să te apleci asupra lor și pleci plin de tot folosul. Ajunge numai să le deschizi, că îndată vezi strălucirea pietrelor. Acestea însă nu sunt în zadar spuse de mine, nici nu am lungit degeaba cuvântul, ci fiindcă unii oameni sunt neciopliți, și de câte ori iau în mână cărțile sfinte, și apoi găsesec acolo numărul anilor sau vreo listă de nume, îndată le lasă la o parte și spun către cei ce îi învinuiesc în această privință: Sunt doar niște nume și nu au nimic folositor în ele. Ce spui? Dumnezeu vorbește și tu îndrăznești să spui că nimic din cele spuse acolo nu are vreun folos? Căci dacă ai vedea numai o simplă inscripție, nu te-ai opri, spune mie, să cercetezi cu râvnă bogăția care este în ea? Dar pentru ce vorbesc despre ani și nume și inscripții? Află cât de mult poate să însemne și adăugirea numai a unei singure litere și înce-tează să mai disprețuiești nume întregi. Patriarhul nostru Avraam – căci mai degrabă ne aparține nouă decât iudeilor – la început se numea Avram, ceea ce se tâlcuiește *priveag*, dar după aceea a fost numit Avraam și a devenit tată al tuturor neamurilor⁴⁹, și adăugarea unei singure litere a pus în mâinile dreptului atâta putere. Căci așa cum împărații dau dregătorilor tăblițe de aur ca simbol al puterii, tot așa și Dumnezeu, atunci a dat o literă dreptului acela în semn de cinste⁵⁰.

3. Dar despre nume voi vorbi cu alt prilej, acum este necesar să spunem cât de mare este câștigul, atunci când sunt cunoscuți anii, și cât de mare este paguba, dacă nu se cunosc. Și mai întâi vă voi arăta vouă aceasta din daraverile vieții de zi cu zi. Testamentele și contractele de căsătorie, polițele și toate celelalte documente privitoare la alte contracte, dacă nu au scrise mai întâi sus anii consulatului sunt lipsite de orice

⁴⁹ Fc. 17, 5.

⁵⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur a scris patru omilii pe această temă, traduse în volumul Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre schimbarea numelor. Despre răbdare. Despre milostenie. Despre tăria credinței. Despre propovăduirea evangheliei și alte omilii*, traducere din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2006.

valabilitate. Căci acest lucru dă autoritate acelor documente, evită litigiile și scutește de procese și pe dușmani îi face prieteni. De aceea cei care au scris acestea, ca făclia în sfeșnic, așa au întipărit în fruntea scrierilor lor anii domniei, astfel încât toate cele scrise mai jos să se lămurească. Iar dacă îndepărtezi acestea, ai luat lumina, umplându-le pe toate de întuneric și de multă confuzie. De aceea orice dare și primire, fie către prieteni, fie către dușmani, fie către slujitori, fie către intendenți și iconomi, au nevoie de această garanție și peste tot adăugăm jos și lunile, și anii, și zilele. Dacă, așadar, atât de mare este valoarea acestui fapt în problemele vieții de zi cu zi, cu cât mai mare și mai folositoare este valoarea în cele duhovnicești? Și mai ales acest lucru arată profetia ca profetii. Căci profetia nici nu este altceva decât anunțarea dinainte a lucrurilor viitoare. Prin urmare, cel ce nu cunoaște anii în care evenimentele au fost prezise sau în care s-au întâmplat, cum va putea dovedi valoarea profetiei celui ce o contestă? De aici ne și vin nouă biruințele în disputele cu elinii, când dovedim că ale noastre sunt mai vechi decât cele de la ei. De aici ne vin nouă multe dovezi cu privire la adevăr și împotriva iudeilor. Împotriva nenorociților și nefericiților iudei, care, din pricina necunoașterii anilor s-au rătăcit în cea mai mare rătăcire. Căci dacă ar fi auzit pe patriarh zicând: „Nu va lipsi conducător din Iuda, nici cârmuitor din coapsele lui până va veni cel căruia i s-a dat moștenire”⁵¹. Și dacă ar fi observat cu exactitate anii venirii, nu ar fi căzut în mâinile lui Antihrist, căzând de la Hristos. Prin urmare, așa cum Hristos Însuși le-a zis sugerându-le acest lucru: „Eu am venit în numele Tatălui Meu și nu M-ați primit”⁵², dacă va veni altul în numele său, pe acela îl veți primi”⁵³. Ai văzut cât de mare cădere le-a venit din necunoașterea anilor? Așadar, să nu disprețuiești un asemenea folos. Căci așa cum hotarele

⁵¹ Fc. 49, 10.

⁵² La Sfântul Ioan verbul ἐδέξεσθε, nu e la prezent, ci la indicativ aorist mediu și, prin urmare, l-am tradus prin perfect compus.

⁵³ In 5, 43.

și stâlpii din câmpuri nu îngăduie să se confunde ariile, tot așa anii și împrejurările nu îngăduie evenimentelor să se suprapună altora, ci separându-le unele de altele și punându-le pe fiecare în ordinea cuvenită, cruțându-ne de multă confuzie. S-ar fi cuvenit, așadar, să vă spunem cine era acest Ozia și când a domnit și peste cine a domnit și cât timp a durat domnia lui și cum și-a sfârșit viața, sau mai curând s-ar cuveni să tăcem, căci ar fi necesar să întindem la nesfârșit cuvântul nostru în oceanul istorisirilor... Iar cei care au de gând să umble pe o asemenea mare trebuie să pornească la drum nu cu niște vâslași epuizați, ci în plină putere. De aceea pretutindeni pe mare sunt sădite porturi și insule, pentru ca atât cârmaciul, cât și marinarii să se odihnească, unii lăsând la o parte vâsla, celălalt părăsind cârma. De aceea și sunt atâtea hanuri și adăposturi pretutindeni pe cale, pentru ca atât călătorii, cât și truditorii să pună capăt oboselii. Pentru aceea și timpul învățaturii prin cuvânt este întrerupt de un timp de tăcere, pentru ca nici noi să nu ne istovim de mulțimea celor spuse, nici pe voi să vă sleiesc de puteri. Și Solomon a cunoscut aceste timpuri, așa zicând: „Vreme este să taci și vreme este să grăiești”⁵⁴.

Fie-ne nouă, așadar, acum vreme de tăcere, ca să vină și vremea pentru învățător⁵⁵ să vorbească. Cuvintele noastre se aseamănă cu vinul proaspăt scurs în cadă de la zdrobitor, dar cuvintele lui se aseamănă cu vinul vechi și îmbătrânit dând mult folos și putere celor ce îl beau. Și astăzi se împlinește cuvântul acela al Evangheliei, căci după un vin mai prost se oferă vinul cel bun⁵⁶. Și așa cum pe vinul de atunci nu via l-a produs, ci puterea lui Hristos l-a prefăcut⁵⁷, la fel și Cuvântul

⁵⁴ Eccl. 3, 7.

⁵⁵ Se referă la Flavian, Arhiepiscopul Antiohiei.

⁵⁶ In 2, 10. Este vorba de predica lui Flavian pe care o numește „vin vechi” față de cuvântul său pe care cu smerenie îl numește „vin mai prost”. Exista obiceiul în Biserica Antiohiană să predice mai mulți predicatori.

⁵⁷ In 2, 1-10.

lui nu o minte omenească l-a izvorât, ci harul Duhului. Iar cât privește șuvoaiele cele îmbelșugate și duhovnicești, să le primim cu râvnă, să le păstrăm cu grijă, pentru ca, neîncetat fiind adăpați cu acestea, să aducem rod părguit la vreme lui Hristos, Cel ce ni le-a dăruit pe acestea, Căruia fie slava împreună cu Tatăl și cu Duhul în vecii vecilor. Amin.

Omilia a III-a

La cuvântul din Paralelipomene „Și s-a înălțat inima lui Ozia⁵⁸” și despre smerenie, că nu trebuie să ne credem virtuoși și cât de mare rău este mândria.

1. Binecuvântat este Dumnezeu, că și în neamul nostru au odrăslit mucenici și am fost învredniciți și noi a vedea oameni străpunși de sabie, picurând sânge sfânt, care a adăpat întreaga Biserică, un sânge [care s-a făcut] înfricoșător demonilor, dar dorit îngerilor, iar nouă, mântuitor! Am fost învredniciți să vedem oameni luptând pentru dreapta credință, încununăți. Dar am fost învredniciți nu numai a-i vedea, ci a primi încă și trupurile atleților, încât astăzi îi avem chiar aici la noi, biruitori, purtând cununi. Dar să lăsăm acum cuvântul despre mucenici în seama râvnitorului mucenicilor, adică învățătorului nostru de obște⁵⁹. Iar noi înșine vă vom spune acum cele despre Ozia, achitându-ne de o datorie mai veche și dezlegând chinurile de naștere, îndelung amânate, ale dorinței de a le auzi. Căci știu bine că fiecare dintre voi suferă aceste chinuri numai ca să audă istorisirea aceea. Iar noi am amânat mereu dezlegarea acestor chinuri, nu fiindcă voiam să vă prelungim suferința, ci fiindcă voiam să vă mărim și mai mult dorința, pentru ca ospățul nostru să vă pară și mai plăcut. Căci cei bogați care organizează banchete alese, dacă primesc oaspeți sături, ar putea cu ușurință să le stârnească pofta prin scumpătatea celor pregătite, dar masa celor săraci nimic nu ar putea-o face să pară atât de strălucitoare, cât foamea celor care urmează să se împărtășească de ea.

---

⁵⁸ II Par. 26, 16.

⁵⁹ Este vorba tot de Flavian, Arhiepiscopul Antiohiei.

Așadar, cine este Ozia, din care strămoși se trage, și peste cine a fost rege, cât timp a domnit, ce fapte bune a făcut și ce a păcătuit, cum și-a încheiat viața? Acestea toate vi le voi spune acum, sau, cel puțin, atât cât ne va fi cu putință să spunem, pentru ca nu cumva să vă împovărez prea mult memoria cu mulțimea celor spuse, lucru care se întâmplă și cu focul din candelă. Dacă picuri acolo untdelemn puțin câte puțin lângă fitil, ai dat focului destulă hrană. Dar dacă torni dintr-odată tot untdelemnul, ai stins și flacăra care era.

Prin urmare, acest Ozia era un urmaș al lui David, rege al iudeilor. A domnit 52 de ani și la început a fost bineplăcut lui Dumnezeu, dar apoi a căzut în păcat. Căci socotindu-se pe sine mai vrednic decât era, s-a repezit să ia cinstea preoției. Atât de mare este răul părerii de sine! Ea face pe oricine să nu se cunoască pe sine și într-o clipă golește toată comoara virtuții agonisită după multe osteneli. Și celelalte patimi răsar în mod natural în noi atunci când ne lenevim, dar această patimă crește pe faptele noastre bune. Căci nimic nu obișnuiește într-atât să nască părerea de sine, cât conștiința bună, dacă nu suntem cu luare aminte. De aceea și Hristos, știind că după fapte bune se strecoară în noi această patimă, a zis ucenicilor Săi: „Când veți împlini toate, să spuneți că slugi netrebnice suntem”⁶⁰. Spune așa, nu te teme, căci Eu nu după judecata ta pronunț sentința. Căci dacă tu pe tine însuți te numești netrebnic, Eu te încununez ca pe un rob folositor. Tot așa zice și în altă parte: „Spune tu cel dintâi fărădelegile tale ca să fii îndreptățit”⁶¹. Căci la tribunalele cele păgânești, după condamnarea celui ce a păcătuit, urmează moartea. Dar la Tribunalul cel dumnezeiesc, după condamnarea greșelilor, urmează cununa. De aceea și înțeleptul Solomon zicea: „Nu te îndreptăți pe tine însuți înaintea lui Dumnezeu”⁶².

⁶⁰ Lc. 17, 10.

⁶¹ Is. 43, 26.

⁶² Înț. Sir. 7, 5.

Dar Ozia nu a ascultat pe nici unul dintre aceștia, ci, după ce a intrat cu de-a sila în Templu, voia să tămăieze, iar când preotul a încercat să-l împiedice, Ozia s-a supărat. Așadar, ce-a făcut Dumnezeu? L-a lovit pe frunte cu lepră, pedep-sindu-i privirea sfruntată și învățându-l pe el că dumnezeiesc este tribunalul și că războiul lui nu era împotriva oamenilor. Și acestea sunt cele privitoare la Ozia. Dar haideți să reluăm această istorisire mai de sus. Căci de aceea v-am și povestit mai înainte pe scurt cele petrecute, pentru ca atunci când veți auzi vestindu-se Scriptura aceasta, să le urmăriți cu mai multă atenție. Dar fiți atenți! „Și Ozia făcea, zice, ceea ce era drept înaintea lui Dumnezeu”⁶³. Prin acestea se mărturisea marea lui virtute. Căci nu numai că făcea ceea ce era drept, ci o făcea și înaintea lui Dumnezeu, adică nu spre a fi văzut de oameni, nu precum aceia care la iudei, trâmbișau mai înainte de a da milostenie, care își smoleau fețele în posturi și își făceau rugăciunile la colțurile ulițelor⁶⁴. Ce poate fi mai trist decât acestea, când, după ce au răbdat atâtea osteneli, se lipsesc de orice răsplată?

2. Ce faci, omule? Altuia trebuind să dai socoteală pentru faptele tale, alt martor chemi al celor întâmplate? Un judecător ai, și tu îl pui pe altul să te privească? Nu vezi pe conducătorii de car de la întrecerile hipice? Aceștia, în timp ce toată cetatea este așezată sus, aleargă [unul lângă altul] o parte a stadionului și acolo se întrec mai abitir să răstoarne carele rivalilor, unde îl văd pe împăratul șezând și între atâtea priviri, socotesc că un singur ochi merită mai multă încredere. Iar tu, văzându-L pe Însuși Împăratul îngerilor, agonothet al întrecerilor tale, Îl lași pe Acela și alergi la privirile celor împreună robi cu tine? De aceea după mii de lupte vei pleca neîncununat, după atâtea sudori, te vei duce fără premii la agonothet. Dar Ozia nu era astfel, ci făcea ceea ce era drept

⁶³ II Par. 26, 4.

⁶⁴ Cf. Mt. 6, 2; 5, 16.

înaintea Domnului. Cum oare petrecând cu atâta băgare de seamă s-a poticnit și a căzut? De aceasta mă mir și eu și mă nedumeresc sau mai curând nici nu e vrednic acest lucru de vreo dumirire. Căci era om, o făptură care lesne alunecă în păcat și e iute plecat spre patimă. Și nu numai acolo este greutatea, ci și fiindcă ni s-a rânduit să umblăm pe o cale strâmtă și îngustă, amenințată din ambele părți de prăpăstii. Iar când ușurătatea liberei alegeri și greutatea drumului se însoțesc la același lucru, să nu te miri de păcate! Căci la teatre cei care au ca prestație să urce și să coboare pe o funie întinsă de jos în sus, dacă fie și numai puțin își abat privirea în altă parte, răsturnându-se, se prăvălesc pe scenă⁶⁵ și pier. Așa și cei care umblă pe această cale, dacă se vor lenevi cât de puțin, vor cădea în prăpastie. Ba mai mult, această cale este mai strâmtă decât cea funie, mai dreaptă și mai abruptă și cu mult mai înaltă. Căci duce până la cerul însuși și numai atunci pașii noștri vor fi mai siguri, când vom ajunge sus în vârf. Iar celor care stau pe înălțimi mare le este frica, și le rămâne de făcut un singur lucru: să nu se plece în jos, nici să privească spre pământ. Căci de aici vine cumplită amețală. De aceea neîncetat ne strigă nouă profetul, zicând: „Până în sfârșit, să nu strici”⁶⁶, ridicând sufletul nostru trândav, susținându-l și păzindu-l atunci când e gata să cadă. Căci la început nu avem nevoie de multă mângâiere. Pentru ce oare? Căci orice om, chiar dacă ar fi cel mai netrebnic dintre toți, când își pune în gând să se apuce de un lucru, la început arată multă sânguință, și, când râvna e în toi și când puterile sunt încă proaspete [ajunge cu ușurință la țelul propus]. Dar după ce am parcurs cea mai mare parte a drumului, și când s-au veștejit elanurile râvnei noastre și când puterile noastre

⁶⁵ Gr. ἀρχήστραβ, în antichitate așa se numea ceea ce ar corespunde astăzi scenei propriu-zise a teatrului.

⁶⁶ Este vorba nu de vreun verset din Psalmi, ci de un subtitlu. După cum reiese și din *Omiliile la Psalmi*, Sfântul Ioan considera subtitlurile Psalmilor autentice. Aici e vorba de subtitlurile de la Psalmii 56, 57, 58.

s-au isprăvit, și când suntem gata-gata să cădem, atunci la momentul potrivit ne stă înainte profetul, tinzându-ne această spusă ca pe un toiag și zicând: „Până în sfârșit, să nu strici”! Căci și diavolul atunci lovește mai cu putere. Căci pirații care plutesc pe mare, nu atacă îndată ce văd corăbiile ieșind din port – căci la ce le-ar folosi să scufunde o corabie goală? – ci când aceasta se întoarce, plină având încărcătura, atunci își pun în lucrare tot meșteșugul. Așa și vicleanul acela de diavol, când vede că am adunat multe fapte bune, post, rugăciuni, milostenii, înfrânare sau orice altă virtute, când vede corabia noastră plină de feluritele pietre scumpe ale credinței, atunci atacă și împresoară din toate părțile comoara, încât chiar la intrarea în port scufundă corabia și ne trimite goi în portul acela. De aceea profetul poruncește tuturor: „Până în sfârșit, să nu strici”.

Căci după o asemenea cădere greu se mai ridică cineva. „Cel ce ajunge în adâncul relelor disprețuiește”⁶⁷. Și celor care cad la început le iertăm toți, din pricina lipsei de experiență, dar pe cel ce se poticnește după îndoite alergări, nu l-ar învrednici cineva cu ușurință de iertare sau scuză. Căci atunci căderea pare să fie din trândăvie. Și nu numai acest lucru este cumplit, ci faptul că sunt mulți care se smintesc de căderile unuia ca acesta și din această pricină iarăși păcatul devine de neiertat. Așadar, știind acestea să îl ascultăm pe profetul și să nu ne stricăm până în sfârșit. De aceea și Iezechiel strigă: „De va fi cineva drept, și apoi, căzând, va păcătuia, nu i se vor mai pomeni faptele lui cele drepte, ci va muri în păcatul său”⁶⁸. Căci și Iezechiel se teme pentru sfârșit. Și nu numai de aici, ci și prin cele contrare arată că importanța faptului era mare. „Căci de va fi cineva păcătos, zice, dar apoi, schimbându-se, va deveni drept, nu i se vor mai pomeni păcatele lui, întru dreptatea lui va fi viu”⁶⁹. Vezi că și aici profetul

⁶⁷ Pilde 18,3.

⁶⁸ Iez. 3, 20; 18, 24.

⁶⁹ Iez. 18, 21.

își face multe griji pentru sfârșit? Tocmai ca nu cumva dreptul, încrezându-se prea mult în dreptatea lui, să piară căzând în trândăvie, se teme pentru sfârșitul lui. Și pentru ca nici păcătosul, deznădăjduind pentru căderile lui, să rămână pururea în păcat, îl ridică tot prin sfârșit. Ai păcătuit multe, zice, dar nu deznădăjdui, fiindcă este întoarcere, dacă vei arăta un sfârșit contrar începutului. Și iarăși către drept, ai făcut multe fapte bune, dar nu te încrede, căci se poate întâmpla să și cazi, dacă nu vei avea până la sfârșit o sârguință pe măsură. Ai văzut cum de la unul alungă trândăvia, iar de la altul deznădejdea?

3. Dar Ozia nu a auzit pe nici unul dintre aceștia. Pentru aceea încrezându-se în dreptatea lui, a căzut cu o cădere cumplită și nevindecată. Căci nu orice cădere ne pricinuieste o rană pe măsură. Fiindcă între păcate, unele sunt numai sub muștrare, altele însă primesc o mai cumplită pedeapsă. Căci celor care nu așteptau pe frații lor la cina de obște, Pavel, muștrând, le spunea așa: „Și aceasta poruncindu-vă, nu vă laud”⁷⁰. Dar când vorbește despre desfrânare, nu face la fel. Dar cum? „Dacă cineva strică templul lui Dumnezeu, și Dumnezeu îl va strica pe el”⁷¹. Aici nu mai este certare, nici condamnare, ci pedeapsa cea mai cumplită. Și Solomon știa diferența între păcate. Căci comparând furtul cu desfrânarea, zice cam așa: „Nu este de mirare dacă cineva este prins furând, fiindcă fură ca să-și sature sufletul flămând, dar desfrânatul, din lipsă de minte, pierzanie gătește sufletului său”⁷². Păcat este și unul și altul, zice, dar unul este mai mic, celălalt mai mare. Căci unul are drept scuză sărăcia, pe când celălalt este lipsit de orice îndreptățire. Dar și acesta are, zice, o nevoie care vine dintr-o poftă firească. Dar femeia dată lui nu-i lasă această scuză, ci îi stă împotriva lipsindu-l

---

⁷⁰ I Cor. 11, 17.

⁷¹ I Cor. 3, 17.

⁷² Pilde 6, 30 și 32.

de orice iertare. De aceea există nunta și plăcerea legiuită, pentru ca bărbatul să nu poată spune nimic dintre acestea. De aceea i-a fost dată femeia ajutor, ca să potolească firea inebunită, ca să domolească valurile poftei. Și așa cum cârmaciul care naufragiază în port nu poate dobândi nici o iertare, la fel și omul, după atâta siguranță care-i vine lui de la căsătorie, dacă ruinează căsniciile altora, sau dacă privește o femeie oarecare cu indiscreție, nu poate primi nici o iertare, nici de la oameni, nici de la Dumnezeu, chiar dacă ar invoca de mii de ori plăcerea firii. Dar mai degrabă, ce plăcere ar putea fi acolo unde este frică, neliniște și primejdie și așteptarea atâtor chinuri, unde sunt tribunale și pedepse, mânia judecătorului, sabie și călău, prăpastie și spânzurătoare? De toate se teme și se cutremură unul ca acesta, de umbre, de pereți, de pietrele înseși, ca și cum ar striga. Îi pândește pe toți și-i bănuiește, pe slujitori, pe vecini, pe prieteni, pe dușmani, pe toți cei pe care îi cunoaște și pe toți cei pe care nu-i cunoaște. Sau mai degrabă, dacă vrei, chiar dacă am elimina toate aceste lucruri și nimeni nu ar ști cele îndrăznite de el, afară numai de el și femeia pângărită astfel. Cum va purta mustrarea conștiinței – acest amarnic acuzator pe care îl poartă cu el pretutindeni? Așa cum nimeni nu ar putea vreodată fugi de el însuși, tot așa nu ar putea scăpa de judecata tribunalului aceluia. Căci acest tribunal nu poate fi corupt cu bani și nici la lingșiri nu cedează. Căci este dumnezeiesc și de Dumnezeu sădit în sufletele noastre. Cu adevărat, „cel desfrânat, din lipsă de minte, pierzanie își gătește sufletului lui”⁷³. Totuși nici furul nu este scutit de pedeapsă, ci i se dă și lui o pedeapsă, dar mai mică.

Dar aceste comparații nu pun într-o poziție contrară pe cele comparate, ci le lasă pe fiecare să rămână pe propriul loc, introducând doar ideea de superioritate și inferioritate. Poate nu înțelegeți ce spun; prin urmare, este necesar să o

⁷³ Pilde 6, 32.

spun mai clar. Bună este căsătoria, dar mai bună fecioria. Dar dacă fecioria e mai bună, asta nu înseamnă că nunta e rea, ci nunta este mai mică decât fecioria, dar e bună și ea. La fel și aici: rău este furtul, dar mai rea desfrânarea. Dar întrucât desfrânarea e mai rea, nu înseamnă că furtul nu e rău, ci este un rău mai mic decât celălalt, dar tot un rău și el. Ai văzut diferența între păcate? Să vedem acum cu ce păcat a păcătuit Ozia. „S-a înălțat, zice, inima lui”⁷⁴. Cumplită rana. Căci mândria este izvorul tuturor relelor. Și ca să afli pe scurt răutatea bolii, ascultă. Celelalte păcate privesc firea noastră, dar mândria a tras în jos și a doborât de sus putere netrupească. Căci pe diavolul, care mai înainte nu era diavol, mândria l-a făcut să fie diavol. Și dacă îl aducem martor pe Isaia care zice astfel despre el: „Până la cer mă voi sui și asemenea Celui Preaînalt voi fi”⁷⁵, cei ce nu acceptă cu ușurință alegoriile vor respinge mărturia noastră. Dar dacă îl vom pune pe Pavel să-l acuze, nimeni nu va mai avea de spus nici un cuvânt împotriva. Așadar, ce spune deci Pavel, scriindu-i lui Timotei? Că pe cel abia inițiat în propovăduirea Evangheliei, nu trebuie să îl aducă la vrednicia înaltă a episcopiei, exprimându-se cam așa: „Să nu fie de curând botezat, pentru ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osânda diavolului”⁷⁶. Ca nu cumva păcătuiind aceleași păcate cu diavolul, zice, să nu fie osândit cu aceleași pedepse cu el.

4. Și nu numai de aici reiese limpede acest fapt, ci și din cele pe care acel demon viclean le-a sfătuit celui ce era cel dintâi dintre toți oamenii. Căci așa cum este obiceiul celor buni să îi sfătuiască pe cei apropiați acele lucruri prin care ei înșiși au devenit buni, la fel este și obiceiul celor răi să sugereze celor apropiați lor cele prin care ei au devenit răi. Căci și acesta este un chip al răutății lor, și consideră pierzania

⁷⁴ II Par. 26, 16.

⁷⁵ Is. 14, 14.

⁷⁶ I Tim. 3, 6.

altora drept mângâiere pentru osânda lor. Așadar, ce a sfătuit diavolul pe Adam? Să conceapă cugete mai presus de propria fire și să nădăjduiască la egalitatea cu Dumnezeu⁷⁷. Căci dacă pe mine m-a scos afară din acest cer, zice, cu cât mai mult acest fapt îl va scoate pe om afară din rai. De aceea și Solomon zicea: „Dumnezeu celor mândri le stă împotriva”⁷⁸. Nu a zis că Dumnezeu pe cei mândri îi părăsește și îi abandonează și îi lipsește de ajutorul lui, ci că le stă împotriva, nu că ar avea nevoie de linie de bătaie sau de luptă împotriva celui mândru. Este oare ceva mai slab decât cel mândru? Căci așa cum cel care și-a pierdut vederea este expus la a pătimi rele din partea tuturor, la fel și cel mândru, cel ce nu cunoaște pe Domnul – „Căci a nu cunoaște pe Domnul este începutul trufiei”⁷⁹ – și este pradă ușoară oricui, odată ce a pierdut lumina ochilor. Oricât de voinic ar fi la trup, Dumnezeu nu ar avea nevoie de arme împotriva lui. Căci Celui ce l-a fost de ajuns numai voința ca să aducă toate la ființă, oare nu îi va fi de ajuns tot numai voința ca să le spulbere? Pentru ce atunci spune că celor mândri le stă împotriva? Pentru ca mai tare să-și arate scârba de cel mândru. Este limpede că rana mândriei e cumplită și din acestea, dar și din nenumărate alte locuri [din Sfânta Scriptură]. Dar, dacă vreți, să aflăm și pricina de la care s-a format rana. Căci acesta este obiceiul Scripturii: ori de câte ori vrea să condamne pe cineva, nu spune numai păcatul lui, ci ne face cunoscută și pricina păcatului. Face aceasta pentru a-i întări pe cei sănătoși să nu cadă și ei în aceleași păcate. La fel fac și medicii, când îi vizitează pe bolnavii lor: cercetează mai întâi pricinile bolilor, astfel încât să oprească răul din rădăcină. Căci cel ce taie numai mlădițele, lăsând rădăcina, nu face nimic altceva decât să se ostenească în zadar. Așadar, în care loc Scriptura spune

---

⁷⁷ Fc. 3, 5.

⁷⁸ Pilde 3, 34.

⁷⁹ Înț. Sir. 10, 12.

și păcatul, și pricina păcatului? Îi condamnă pe oamenii dinaintea potopului pentru împreunările nelegiuite. Și ascultă cum expune pricina. „Și văzând fiii lui Dumnezeu pe fiicele oamenilor că erau frumoase, și le-au luat de soții”⁸⁰. Ce oare? Este frumusețea pricina păcatului? Să nu fie! Frumusețea este lucrarea înțelepciunii lui Dumnezeu. Iar lucrarea lui Dumnezeu nu ar putea fi vreodată pricina răutății. Atunci poate faptul de a vedea [să fie pricina]? Nici aceasta. Căci și acest lucru este lucrarea firii. Dar ce oare? Faptul de a vedea rău. Căci aceasta nu mai este lucrarea firii, ci a unei alegeri libere stricate. De aceea și un alt înțelept îndeamnă zicând: „Să nu privești stăruitor la frumusețe străină”⁸¹. Nu a zis simplu: „Să nu privești!”, căci de multe ori se întâmplă aceasta de la sine, ci a zis: „Să nu privești stăruitor”, zice, interzicând observarea cu intenție, privirea indiscretă, contemplarea cu stăruință care vine dintr-un suflet frivol și ațâțat de poftă. Și ce vătămare poate veni din aceasta? „Din aceasta, zice, iubirea se aprinde ca un foc”⁸². Căci așa cum focul, când cuprinde vreo iarbă uscată sau vreun pai, nu așteaptă vreun timp oarecare, ci îndată ce atinge materia, a și aprins vâlvătaia, la fel și focul poștei celei din noi, ori de câte ori atinge cu privirea ochilor vreo înfățișare strălucitoare și chipeșă, numaidecât aprinde pârjol în sufletele privitorilor. Așadar, nu căuta la o plăcere vremelnică, ațâțată de vedere, ci caută la durerea îndelungă provocată de poftă. Căci pofta, după ce a provocat o mare rană, adeseori dispăre, dar rana nu dispăre, ci rămâne și ne pierde. Și așa cum cerbul, după ce a primit o săgeată într-o parte vitală a trupului, chiar dacă ar scăpa din mâinile vânătorilor, nu câștigă nimic din aceasta, la fel și

---

⁸⁰ Fc. 6, 2.

⁸¹ Înț. Sir. 9, 8. A se vedea și *Saint Jean Chrysostome, Les Cohabitations suspectes. Comment observer la virginité*, traduction par Jean Dumortier, Les Belles Lettres, Paris, 1955, p. 91

⁸² Înț. Sir. 9, 8.

sufletul, după ce a primit săgeata poftei prin privirea neîngăduită și indecentă, chiar dacă lasă săgeata și pleacă, se strică și se pierde, văzându-și pretutindeni vrăjmașul care îl urmărește.

Dar cum spuneam – căci nu trebuie să ne permitem să divagăm prea mult de la cuvântul nostru – că Scriptura obișnuiește să spună și păcatele, și pricinile lor, ascultă și ce spune aici despre Ozia. Căci nu ne face cunoscut numai că s-a înălțat inima lui, ci adaugă și din ce pricină s-a înălțat. Din care pricină deci? „Fiindcă a devenit puternic, zice, s-a înălțat inima lui”⁸³. N-a putut purta măreția puterii lui, ci așa cum din lăcomie se naște fierbințeala, din fierbințeală, arșița, ba adeseori se provoacă și moartea, la fel și aici, din amplexarea pe care au luat-o lucrurile, s-a născut părerea de sine. Căci ceea ce este fierbințeala pentru trupuri, aceea este părerea de sine pentru suflete. Iar apoi din părere de sine se naște pofta pentru lucruri care nu ni se cuvin.

5. Nu degeaba am lungit cuvântul nostru, ci ca să nu socotiți niciodată că sunteți demni de invidiat, [nici să fericiti] pe cei ce sunt la putere, știind cât de primejdios este lucrul, și să nu socotiți niciodată nenorociți pe cei aflați în sărăcie și în suferință, știind că mai mare siguranță își agnosc prin acestea. De aceea și profetul strigă, zicând. „Bine-mi este mie, Doamne, că m-ai smerit”⁸⁴. Vezi, așadar, cât de mare este răul care vine din înălțarea [cugetului]? „S-a înălțat inima lui până la a se strica”⁸⁵, zice. Ce înseamnă *până la a se strica*? Între cugetele rele, unele nu ne afectează deloc sufletul, dacă ne îngrădim pe noi înșine din toate părțile cu tărie. Altele însă se nasc înlăuntrul nostru, atunci când ne lenevim, și odrăslesc, dar dacă le prevenim, sunt numaidecât înăbușite și îngropate. Și în sfârșit, altele se nasc și cresc, și devin fapte rele,

⁸³ II Par. 26, 16.

⁸⁴ Ps. 118, 71.

⁸⁵ II Par. 26, 16.

și strică întreaga sănătate a sufletului nostru, când suntem în multă ușurătae. Așadar, aceasta înseamnă ceea ce spune „s-a înălțat inima lui”, și trufia nu a rămas numai înlăuntru, nici n-a fost înăbușită, ci a izbucnit, și, ajungând la faptă, a stricat toată virtutea sufletului. Or, vrednic de fericire cu adevărat este faptul de a nu primi deloc cugetul rău, cum zice și profetul: „Doamne, nu s-a înălțat inima mea”⁸⁶. Și nu a zis că s-a înălțat, dar eu am oprit-o. Ci nici n-a început să se înalțe, adică mi-am păzit fără încetare sufletul neatins de răutate. Acest lucru e, prin urmare, vrednic de fericire. Iar după aceea, este faptul de a depărta grabnic cugetele intrate și a nu le îngădui să stăruie mai mult, ca să nu devină⁸⁷ în noi rea pășune. Dar chiar dacă vom fi până într-atât de ușuratici, există, prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu, izbăvire și din această ușurătae și multe leacuri ne sunt pregătite de la mare bunătaea aceea negrăită pentru asemenea răni.

Trebuie, totuși, să punem capăt cuvântului nostru, ca nu cumva cele de care ne-am temut la început să se întâmple acum și să împovărez cu mulțimea celor spuse memoria voastră. Pentru aceea este necesar să fie recapitulate pe scurt cele spuse. Căci așa fac și mamele. Ori de câte ori sunt îndesate în sânul hăinuței copilului fructe, ori dulciuri, ori altceva de felul acestora, ca nu cumva, din neatenția copilului, să piardă ceva din cele dăruite lor, le încing jur împrejur tunica și o strâng pentru siguranță cu cingătoarea. Așa să facem și noi, să restrângem cuvântul nostru întins în lungime și să-l încredințăm pazei memoriei. Ați auzit cum nu trebuie să facem nimic din ostentație și cât de mare rău este ușurătaea, cum și pe cel ce trăiește o viață austeră cu ușurință îl face să se clatine. Ați aflat de câtă râvnă avem nevoie și mai cu seamă la sfârșitul vieții, și cum cel ce se pocăiește nu trebuie nici să

⁸⁶ Ps. 130, 1.

⁸⁷ Gr. μή ... ἐργασῆται; literal, *să nu lucreze*. Autorul vrea să spună că nu trebuie să îngăduim ca gândurile rele, odată ce stăruie și se sălășluiesc în suflet, să se transforme în hrană pentru demoni.

deznădăjduiască pentru păcatele de mai înainte, nici nu trebuie ca cel ce s-a lenevit să-și pună încrederea în faptele sale bune. V-am vorbit apoi despre diferența dintre păcate, despre faptul de a nu căsca ochii la strălucirea trupurilor și am arătat cât de mare rău vine de aici. Vă amintiți cele spuse vouă despre părerea de sine, cele despre gândurile rele. Să ne întoarcem acasă, păstrând acestea în minte. Sau mai degrabă păzindu-le pe acestea, să primim și îndemnul, mai desăvârșit, al bunului învățător⁸⁸. Căci sfaturile noastre, oricare ar fi, poartă semnele tinereții, dar ale aceluia, oricare ar fi ele, sunt împodobite de înțelepciunea cărunteții. Și îndemnurile noastre se aseamănă unui pârauș de munte care susură zgomotos, iar ale aceluia seamănă cu izvorul din care izvorăsc râuri care curg cu multă liniște, imitând mai curând curgerea untdelemnului, decât a apei. Să primim așadar, aceste unde ca să se facă în noi „izvor de apă «săltăreață» spre viață veșnică”⁸⁹, pe care fie ca noi toți să o dobândim, cu harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava, împreună cu Tatăl și cu Duhul, în vecii vecilor. Amin.

---

⁸⁸ Din nou pregătește ascultătorii pentru predica Arhiepiscopului Flavian, care urma să țină o cuvântare după el.

⁸⁹ In 4, 14.

Omilia a IV-a

La cuvântul Profetului Isaia care zice: „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia, că văzut-am pe Domnul șezând pe tron înalt și preainălțat și lauda orașului Antiohia și dumnezeiască dovedire împotriva celor ce împiedică nunta”.

1. Strălucit ni s-a făcut nouă astăzi teatrul⁹⁰, plină de lumină, adunarea. Care să fie pricina? Rodul semințelor de ieri este secerișul de astăzi. Ieri am semănat, astăzi culegem roadele. Căci nu cultivăm pământ neînsuflețit, ca să dureze mult rodirea, ci suflete cuvântătoare. Căci nu este fire zăbavnică, ci agerime a harului. Cu bună rânduială ne este poporul, ascultătoare obștea. Ieri au fost chemați, azi încununăți. Iar rodul îndemnelui de ieri este ascultarea de care dați dovadă astăzi. De aceea și noi vom arunca semințele cu și mai mare râvnă, fiindcă vedem arătura curată, nicăieri mărcini care să o înăbușe, nici drum bătătorit, nici piatră stearpă, ci brazdă adâncă și grasă, care, de îndată ce primește sămânța, ne și produce spicul⁹¹. Acestea le spun și nu voi înceta să le spun. Căci lauda orașului nostru⁹² nu este faptul că avem un senat și că avem mulți consuli la număr, nici că avem multe statui, nici belșug de mărfuri, nici o poziție favorizată, ci că are un popor supus și că are temple cuvântătoare pline de Dumnezeu, iar Biserica se desfată mai mult în fiecare zi de cuvântul care pururea curge, dar care niciodată nu astâmpără setea.

---

⁹⁰ Este vorba de Biserică, pe care adeseori Sfântul Ioan o numește teatru.

⁹¹ Mt. 13, 1-9; Mc. 4, 3-9; Lc. 8, 5-8.

⁹² Adică Antiohia.

Orașul nostru e vrednic de admirație nu pentru clădirile sale, ci pentru locuitorii lui. Nu-mi spune mie că cetatea Romeilor⁹³ este uriașă ca mărime. Dar arată-mi mie acolo un popor atât de supus și ascultător. Fiindcă și Sodoma a avut multe turnuri, iar Avraam, o colibă. Dar când au venit cei trei îngeri, au trecut pe alături de Sodoma și au coborât la colibă. Căci nu căutau la strălucirea caselor, ci cutreierau după virtutea sufletului⁹⁴. La fel și în altă parte, pustiul îl avea pe Ioan, iar cetatea pe Irod. Dar tocmai de aceea pustiul a devenit mai primitor⁹⁵ decât cetatea. Pentru ce oare? Pentru că profeția nu locuiește în clădiri⁹⁶. Acestea le spun ca nu cumva să elogiem cetatea pentru lucruri pieritoare. Pentru ce-mi vorbești mie de clădiri și de statui⁹⁷? Acestea pier odată cu viața aceasta. Întră în biserică și acolo vezi-mi noblețea cetății! Întră și vezi pe săraci rămânând în biserică de la miezul nopții până în zorii zilei, vezi sfințele privegheri de toată noaptea, împreunând ziua cu noaptea, vezi pe poporul cel iubitor de Hristos că nici ziua nu se teme de silirea foamei, nici noaptea de tirania somnului. Mare cetate și metropolă a lumii!... Câți episcopi, câți învățători nu au venit aici, și după ce au fost învățați de popor, au plecat de aici, silindu-se să răsădească în altă parte legea înrădăcinată aici!... Iar dacă îmi vorbești despre ranguri și belșugul banilor, vei lăuda pomul pentru frunzele, iar nu pentru roadele lui. Dar eu spun acestea nu

⁹³ Este vorba de Constantinopol.

⁹⁴ Fc. 18, 2.

⁹⁵ Mt. 3, 1-6.

⁹⁶ Profeția nu locuiește în clădiri, ci în oamenii plăcuți lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Botezătorul s-a făcut pe sine însuși clădire preaslăvită a Ierusalimului de Sus pentru că în el a locuit Domnul Domnilor, adică Persoana Duhului Sfânt.

⁹⁷ A se vedea și Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile la statui*, traducere din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2007.

ca să lingușesc dragostea voastră, ci ca să propovăduiesc virtutea voastră. Fericit sunt eu din pricina voastră! Fericiti și voi pentru voi înșivă. Căci fericit este cel ce vorbește în urechile celor ce ascultă⁹⁸! Iată cât de fericit am devenit eu! „Dar fericiti cei ce flămânez și însetoșează de dreptate”⁹⁹. Iată cât de fericiti ați devenit și voi prin voi înșivă! Fericit bărbatul dornic de cuvântări duhovnicești. Aceasta ne deosebește de necuvântătoare. Căci nu întocmirea dreaptă a trupului, nici faptul de a ne hrăni, nici de a bea, nici de a locui în case, nici de a trăi nu ne deosebește pe noi de animale, fiindcă pe toate acestea le avem în comun cu animalele. Dar ce anume îl deosebește pe om de animale? Cuvântul. De aceea omul este ființă cuvântătoare. Căci așa cum trupurile au nevoie de hrană, tot așa și sufletul. Dar trupul se hrănește cu pâine, iar sufletul cu cuvântul. Spune mie! Dacă ai vedea un om mâncând piatră, oare ai mai spune că este om? Iar dacă ai vedea pe altul nehrănindu-se de cuvânt, ci de necuvântare, oare nu vei spune: Acesta a pierdut până și calitatea de a fi om? Căci modul hrănirii arată noblețea omului. Așadar, acum că ni s-a umplut teatrul¹⁰⁰ și marea învălurită iarăși s-a liniștit și noianul înviforat de ape iarăși s-a potolit, se cuvine să ridicăm ancora, și, în loc de pânze, să desfășurăm cuvântul, în locul zefirului, să chemăm harul Duhului, în loc de cârmă și timonă să ne folosim de Cruce, cârmaciul nostru. Căci marea are ape sărate, dar aici e apă vie¹⁰¹. Acolo sunt vietăți necuvântătoare, dar aici suflete cuvântătoare. Acolo sunt cei ce plutesc de pe mare pe pământ, dar aici, cei ce plutesc aruncă ancora de pe pământ la cer. Acolo corăbii, aici cuvântări duhovnicești. Acolo bordurile și punțile corăbiilor, aici aplauzele

⁹⁸ Înț. Sir. 25, 9. cf. Mt. 13, 16.

⁹⁹ Mt. 5, 6.

¹⁰⁰ Se referă la Biserică.

¹⁰¹ Aluzie la In 4, 14; 7, 37-39.

cuvintelor. Acolo pânze, aici cuvântul. Acolo boarea zefirului, aici adierea Duhului. Acolo cârmaci este omul, aici Hristos. De aceea, deși această corabie este bătută de vișor, nu se scufundă. Căci putea naviga și pe vreme senină, dar nu a îngăduit Cărmaciul, ca astfel să vezi și răbdarea călătorilor, și priceperea căpitanului să o afli cu tot dinadinsul.

2. Să afle elinii, să afle iudeii isprăvile noastre și locul de frunte ocupat de Biserică. De câți potrivnici nu a fost războită Biserica, dar niciodată nu a fost biruită! Câți tirani nu au înfruntat-o! Câți comandanți! Câți împărați! Augustus, Tiberius, Gaius, Claudiu, Nero, oameni elogiați prin cuvinte, puternici, atâta război au adus asupra Bisericii, care era în floarea tinereții ei, dar nu au dezrădăcinat-o. Dar cei care au războit-o astfel au fost reduși la tăcere și au fost dați uitării, iar cea războită s-a înălțat mai presus de ceruri. Oare nici atâta lucru nu vezi că Biserica, deși este pe pământ, are pretrecerea în ceruri?¹⁰² De unde rezultă aceasta? O arată însăși desfășurarea evenimentelor. Au fost războiți cei unsprezece ucenici și lumea întreagă era cea care le purta război. Dar cei războiți au biruit, iar cei ce purtau războiul au fost nimicivi. Oile au covârșit lupii. Ai văzut pe vreun păstor care să-și fi trimis mieii în mijlocul lupilor¹⁰³, astfel ca nici măcar prin fugă să nu afle scăpare? Ce păstor face asta? Dar Hristos a făcut asta, ca să-ți arate că nu prin firea lucrurilor, ci mai presus de fire și de rațiunea lucrurilor au loc izbânzile. Căci Biserica mai degrabă în cer își are rădăcinile. Dar poate că elinul mă va învinui de mândrie. Să aștepte dovedirea lucrurilor și să afle de aici puterea adevărului. Cum? Mai lesne s-ar stinge soarele în cer, decât să piară Biserica. Cine este Cel ce propăduiește aceasta? Cel ce a întemeiat-o pe ea. „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”¹⁰⁴. Nu

¹⁰² Cf. Ef. 2, 19; Filip. 3, 20

¹⁰³ Mt. 10, 16; Lc. 10, 3.

¹⁰⁴ Mt. 24, 35.

numai că a spus acestea, ci le-a și împlinit cu fapta. Dar mai degrabă, pentru ce zice că a întemeiat Biserica pe temelii mai sigure decât însuși cerul? Fiindcă Biserica este mai de cinste decât cerul. Dar pentru ce a zis *decât cerul*? Pentru Biserica, nu pentru cer. Fiindcă cerul este pentru om, nu omul pentru cer. Și este limpede aceasta din faptul că Hristos s-a făcut om. Căci Hristos nu a luat trup ceresc. Dar ca să nu lungim prea mult cuvântul și să plecăm și astăzi datori – căci știți ce v-am făgăduit ieri – gata sunt să-mi achit datoria acum. Din pricina celor ce au lipsit am amânat. Dar de vreme ce aceia care au lipsit ieri, și-au împlinit datoria lor astăzi și ne-au bucurat prin prezența lor, se cuvine să le întindem înainte o masă plină cu delicatese și mâncăruri scumpe, proaspete, nu de ieri. Dar chiar dacă ar fi de ieri, ele nu ar fi vechi. De ce? Fiindcă nu e carne, ca să se strice, ci cugete care sunt pururea înfloritoare. Căci cărnurile se strică, fiindcă sunt materii, pe când cugetele care rămân în minte devin, cu timpul, tot mai înmiresmate.

Așadar, care sunt cele pe care le-am spus ieri? Căci și noi ieri ne-am bucurat de masă, iar cei care au lipsit n-au pierdut firul povestirii. „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia, că văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preaînălțat”¹⁰⁵. Cine spune acestea? Isaia, văzătorul serafimilor, cel ce a avut relații de căsătorie, dar care nu a stins harul. Și dacă ați luat aminte la profet [ieri], ascultați pe profet și astăzi. „Jeși tu și fiul tău Iasoub”¹⁰⁶. Este necesar să nu trecem cu vederea acestea. „Jeși tu și fiul tău”. Avea vreun fiu profetul? Așadar, dacă are fiu și soție e ca să afli că nunta nu e rea, ci rea e desfrânarea. Dar când vorbim cu unii oameni și le zicem: Pentru ce nu trăiești drept, pentru ce nu duci un trai auster? Cum aș putea, zice, dacă nu mă pot despărți de femeie, dacă nu mă pot despărți de copii, dacă nu mă pot despărți de trebuirile lumești. Pentru ce spui aceasta? Nu cumva nunta este o

---

¹⁰⁵ Is. 6, 1.

¹⁰⁶ Is. 7, 3.

pedică? Ajutor ți-a fost dată femeia, nu uneltitor. Profetul nu avea femeie? Dar nunta nu i-a fost pedică împotriva Duhului. Ci avea și relații de căsătorie cu soția și era profet. Moise nu avea soție¹⁰⁷? Și totuși despica stânca¹⁰⁸ și schimba văzduhul¹⁰⁹ și vorbea cu Dumnezeu¹¹⁰ și potolea dumnezeiasca mânie¹¹¹. Avraam nu avea soție? Și a devenit părinte al multor neamuri¹¹² și al Bisericii. Căci a avut fiu pe Isaac. Și acesta nu i-a devenit temeii pentru atâtea fapte bune? Nu l-a adus el jertfă pe fiul lui, rodul căsătoriei? Nu a fost el și tată, și iubitor de Dumnezeu? Nu s-a putut vedea un preot născându-se din cele mai dinlăuntru ale sale? Preot și tată? Firea biruită și evlavia păzită? Inima călcată în picioare și faptele evlaviei biruitoare? Tatăl nimic și iubitorul de Dumnezeu încununat? Nu l-ai văzut pe el deplin iubitor de fiu și deplin iubitor de Dumnezeu? Nu cumva nunta l-a împiedicat [de la iubirea de Dumnezeu]? Ce oare? Maica Macabeilor nu era femeie? Nu a dat șapte fii, sobor de sfinți? Nu i-a văzut pe ei martirizați? Nu a stătut ea ca un munte neclătit? Nu a stătut ea murind cu fiecare dintre ei? Și maică mucenicilor, de șapte ori mucenicindu-se? Căci atunci când se chinuiau aceia, ea însăși primea rana. Căci nu purta acestea fără pătimire, fiindcă era mamă și sfidarea firii își arăta propria putere. Dar nu a biruit-o. Căci mare zbuciumată de valuri era. Și așa cum marea dezlănțuită se potolește, la fel și firea răscolită era ținută în frâu de frica de Dumnezeu. Cum a uns ea cu untdelemn pe acești atleti? Cum i-a crescut? Cum a adus ea lui Dumnezeu șapte temple, statui de aur sau mai degrabă, mai de preț decât aurul.

3. Căci aurul nu strălucește atât de tare pe cât sufletele mucenicilor. S-a ridicat tiranul, dar, biruit de o femeie, a

¹⁰⁷ Num. 12, 1.

¹⁰⁸ Ieș. 17, 1-6.

¹⁰⁹ Ieș. 10, 21-22.

¹¹⁰ Ieș. 19, 3-8.

¹¹¹ Ieș. 32, 7-14.

¹¹² Fc. 17, 4.

dat înapoi. Acela împresura cu arme, iar ea biruia cu râvna. Acela aprindea cuptor, iar ea ardea de virtutea Duhului. Acela flote întregi punea în mișcare, iar ea arunca ancora la țârmul îngerilor. Vedea aici jos pe tiran, dar își înălța cugetul la Cel ce împărățea sus. Vedea chinurile de jos, și număra cununile de sus, vedea osânda de aici, dar cugeta la nemurirea ce avea să vie. Pentru aceea și Pavel zicea: „necăutând la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd”¹¹³. Nu cumva nunta i-a fost obstacol? Ce să mai spunem de Petru, stâlpul Bisericii, iubitorul nebunesc al lui Hristos, cel cu totul neînvățat care pe retori a biruit în cuvânt, cel cu totul neștiutor care a închis gurile filosofilor, cel ce a risipit ca pe o pânză de păianjen religia elinilor, cel ce a cutreierat întreaga lume în lung și-n lat, cel ce și-a aruncat undița în mare și a pescuit lumcă, nu a avut și el femeie? Da, a avut. Că a avut, ascultă-l pe evanghelist. Ce zice? „A venit Iisus la soacra lui Petru care avea friguri”¹¹⁴. Unde este soacră, acolo este și soție, și unde este soție, acolo este și căsătorie. Dar Filip? Nu avea patru fiice¹¹⁵? Iar unde sunt patru fiice, acolo este și soție, și căsătorie. Dar Hristos? Era din Fecioară, dar a venit la nuntă, ba încă a adus și dar. Căci zice: „Nu mai au vin”¹¹⁶, și apa în vin a prefăcut, prin feciorie, nunta cinstind, iar prin dar, făcând minunat lucrul, ca să nu te scârbești de nuntă, ci să urăști curvia. Asu-mându-mi eu toate riscurile, îți garantez mântuirea, chiar dacă ai soție. Ia aminte la tine însuși! Dacă soția este de folos pentru tine, ajutorul tău va fi. Dar ce se întâmplă dacă nu este de folos? Fă-o să-ți fie de folos! Sau n-au existat femei bune și femei rele, ca să nu ai nici o scuză. Ce fel era femeia lui Iov? Dar Sara era bună. Îți voi arăta femeie rea și vicleană. Femeia lui Iov nu l-a rănit pe bărbatul ei? Vicleană era și rea, fiindcă îl îndemna să hulească¹¹⁷. Ce oare? A clătinat

¹¹³ II Cor. 4, 18.

¹¹⁴ Cf. Mc. 1, 29-30.

¹¹⁵ Fap. 21, 8-9.

¹¹⁶ In 2, 3.

¹¹⁷ Iov, 2, 9-10.

turnul? A îndoit oșelul? A sfărâmat piatra? A doborât ostașul? A găurit corabia? A dezrădăcinat copacul? Nimic dintre toate acestea, ci cu cât ea lovea mai tare, cu atât turnul devenea mai neclintit. Ea a ridicat valurile, dar corabia nu s-a scufundat, ci plutea mănătată de vânturi prielnice. Rodul lui a fost cules, dar pomul nu s-a clătinat. Acestea le spun ca să nu cauți pretext în răutatea femeii. Este rea femeia? Îndreapt-o pe ea! Da, zice, dar m-a scos afară din rai!¹¹⁸ Dar tot ea te-a înălțat la ceruri. Aceeși fire, dar diferită voia. Era vicleană femeia lui Iov? Dar Suzana era bună!¹¹⁹ Desfrănată, egipteanca¹²⁰? Dar Sara, cinstită. Ai văzut-o pe aceea? Vezi-mi și pe cealaltă! Fiindcă și printre bărbați, unii sunt răi, dar alții plini de râvnă. Bun era Iosif, dar bătrânii erau destrăbălați. Ai văzut că în ambele părți este virtute și răutate, acestea deosebite fiind nu prin fire, ci prin voie liberă. Să nu mai cauți pretexte!

Dar acum să grăbim să ne achităm de datorii. „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia”¹²¹. Voi spune pentru ce profetul a însemnat timpul. Întrebam ieri pentru ce oare, deși toți profetii obișnuiau să menționeze timpul vieții regilor – și Isaia însuși de asemenea –, dar în acest loc obiceiul a fost abandonat. Căci nu zice în zilele lui Ozia, ci la moartea lui Ozia. Acest lucru voiesc să îl deslușesc astăzi. Chiar dacă este foarte cald, roua cuvântului covârșește căldura. Chiar dacă trupul moleșit se silește, totuși sufletul este în culmea bucuriei. Nu-mi spune mie de căldură și sudori! Dacă trupul asudă, mintea se spală. Cei trei tineri erau în cuptor și nu au pățit nimic, ba încă și cuptorul a devenit rouă¹²². Când te gândești la sudori, ai în minte și simbria, și răsplata. Căci scufundătorul pentru nimic nu are curajul să se arunce în adâncul apelor

¹¹⁸ Fc. 3, 1-24.

¹¹⁹ Dan. 13, 19-23.

¹²⁰ Fc. 39, 7-20.

¹²¹ Is. 6, 1.

¹²² Dan. 3, 49-50.

decât pentru mărgăritare, miza pentru care luptă. Dar nu acuz materia, ci pofta nesăţioasă. Dar tu, ca să pui mâna pe o comoară necheltuită şi ca să sădeşti vie în sufletul tău, nu rabzi arşiţa, nici sudoarea? Nu îi vezi pe cei ce şed la teatru cum transpiră şi cum, având capul descoperit, rabdă raza de soare, ca să devină robi morţii, sclavii unei desfrânate? Spre pierzanie asudă aceia, iar tu te moleşeşti a te mântui? Atlet şi oştean al lui Hristos eşti. Aşadar, nu te descuraja în primejdii, ci poartă luptele cu însufleţire. Cine era deci acel Ozia şi pentru ce profetul a amintit de acest sfârşit al lui? Acest Ozia a fost rege şi bărbat drept, sporind în multe fapte bune, dar după aceea a ajuns la părerea de sine, maica tuturor relelor, la trufie, tulburarea celor bolnavi la minte, la mândrie, pierzania diavolului. Nimic nu este mai rău decât părerea de sine. Pentru aceea am şi cheltuit tot cuvântul nostru ieri, ca să nimicim mândria şi să învăţăm smerenia.

4. Să-ţi spun ce mare bine este smerenia şi ce mare rău mândria? Păcătosul a biruit pe drept, vameşul pe farisei, şi nişte vorbe au covârşit faptele. Cum adică nişte vorbe? Vameşul zice: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului”. Iar fariseul zice: „Nu sunt precum cei mai mulţi dintre oameni hrăpăreţ sau lacom”. Dar cum sunt? „Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din bunurile mele”¹²³. Fariseul arăta faptele dreptăţii, vameşul spunea cuvintele smereniei şi cuvintele lui au covârşit faptele, şi atâta comoară s-a spulberat în vânt şi atâta sărăcie a fost preschimbată în bogăţie. Au venit două corăbii având încărcătură. Au intrat amândouă în port. Dar vameşul a acostat nestingherit în port, iar fariseul a naufragiat, ca să afli cât de mare rău este părerea de sine. Eşti drept? Să nu-l pui mai prejos pe fratele tău. Ai sporit în fapte bune? Nu batjocori pe aproapele şi nu-l lipsi de lauda ta. Cu cât eşti mai mare, cu atât smereşte-te mai tare. Şi ia aminte

¹²³ Lc. 18, 11-13.

cu tot dinadinsul la ce-ți spun, iubite. Căci dreptul trebuie să se teamă de mândrie mai mult decât păcătosul – aceasta am spus-o și ieri și o repet și astăzi pentru cei ce au lipsit ieri – fiindcă păcătosul are conștiința care îl condamnă și îl silește să se smerească, dar dreptul se trufește cu faptele lui. Și se întâmplă așa cam ca la corăbii, cei care au goală corabia, nu se tem de bandele de pirați – căci aceia nu vin să scufunde o corabie care nu are nimic – dar cei care au corabia plină de încărcătură se tem de pirați – căci piratul într-acolo se duce unde este aurul, unde este argintul, unde sunt pietrele prețioase – așa și diavolul nu uneltește împotriva păcătosului, ci împotriva dreptului, unde este bogăție multă. Fiindcă adeseori mândria este din uneltirea diavolului, de trebuință este să veghem. Cu cât ești mai mare, cu atât smerește-te mai mult. Când vei urca la înălțime, ai nevoie să fii întărit, ca să nu cazi. De aceea și Domnul nostru zice: „Când veți face toate acestea ziceți: slugi netrebnice suntem”¹²⁴.

Pentru ce te fălești, om fiind, rudă cu pământul, de aceeași fire cu cenușa, nesocotind schimbările lucrurilor care au loc în firea ta, în cugetul tău, în libera ta alegere? Astăzi bogat, mâine sărac. Astăzi sănătos, mâine bolnav. Astăzi bucuros, mâine supărat. Astăzi în slavă, mâine în necinste. Astăzi aflat la tinerețe, mâine la bătrânețe. Oare este ceva statornic dintre cele omenești? Nu, ci ele imită curgerea apelor unui râu. Abia se arată, că ne și părăsesc mai ușor decât umbra. Pentru ce atunci te fălești, omule? Fum ești și deșertăciune! „Omul cu deșertăciunea se aseamănă”¹²⁵. „Zilele lui ca fumul”¹²⁶. „Iarba s-a veștejit și floarea ei a căzut”¹²⁷. Acestea le spun nu ca să înjosesc firea, ci ca să pun frâu mândriei. „Căci mare lucru este omul și de preț bărbatul care

¹²⁴ Lc. 17, 10.

¹²⁵ Ps. 143, 4.

¹²⁶ Ps. 101, 4; 102, 15.

¹²⁷ Is. 40, 7.

miluiește¹²⁸. Dar acest Ozia, rege fiind și încins cu cunună împărătească, fiindcă era drept, s-a înălțat cu mintea mai mult decât îi era vrednicia și a intrat în Templu. Și auzi cum? A intrat, zice, în Sfânta Sfințelor și apoi a zis: Vreau să tămăziez. Rege fiind, smulge cinstea preoției. Vreau să tămăziez¹²⁹, zice, fiindcă sunt drept. Dar rămâi în limitele rangului tău. Una este împărăția și alta preoția. Și preoția este mai mare decât împărăția. Căci un rege nu se arată a fi rege prin cele văzute, nici nu trebuie să fie socotit rege prin pietrele prețioase atâr-nate de el sau prin aurul care îl încinge. Regelui îi este dat să rânduiască cele pământești, dar rânduiala preoției este așezată sus. „Toate câte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în ceruri”¹³⁰. Regelui îi sunt încredințate cele de aci, mie, cele cerești. Când spun mie, mă refer la preot. Așadar, dacă vezi pe preot nevrednic, nu învinui preoția. Căci nu trebuie să învinuim lucrarea, ci pe cel ce se folosește rău de lucrarea cea bună. Fiindcă și Iuda a devenit trădător, dar aceasta nu este vina apostoliei, ci a voinței aceuia. Vina nu este a preoției, ci a voinței celei rele.

5. Și tu, așadar, nu învinui preoția, ci pe cel ce se folosește rău de un lucru bun. Fiindcă atunci când îți va vorbi cineva și îți va zice: „L-ai văzut pe cutare creștin?”. Spune-i: „Eu nu îți voi vorbi ție despre persoane, ci despre fapte”. Câți doctori nu au devenit călăi și au dat otrăvuri în loc de leacuri? Dar nu voi învinui știința medicală, ci pe cel ce se folosește rău de această știință. Câți corăbieri nu au scufundat corăbiile? Dar nu e de vină arta navigației, ci nepriceperea acelor. Dacă un creștin e rău, nu învinui dogma și preoția, ci învinuiește pe acela care din pricina trândăviei lui s-a făcut rău. Dar mai degrabă nu-l învinui, ci roagă-te și plângi ca acela să se schimbe. Regelui i se încredințează trupuri, iar preotului

---

¹²⁸ Pilde 20, 6.

¹²⁹ II Par. 26, 16.

¹³⁰ Mt. 18, 18.

suflete. Pe seama regelui e lăsată dezlegarea datoriilor bănești, pe seama preotului, dezlegarea păcatelor. Unul silește, celălalt îndeamnă. [Unul lucrează prin constrângere, celălalt prin sfat]. Unul are arme văzute, celălalt, arme duhovnicești. Acela luptă împotriva barbarilor, războiul meu este împotriva demonilor. Mai mare este cinul preoției. De aceea regele își pleacă fruntea sub mâinile preotului și peste tot în Vechiul Testament, preoții ung pe rege. Dar regele acela, depășind propriile limite și sărind dincolo de hotarele împărăției sale, a încercat să-și adauge încă și alte funcții și a intrat cu forța în templu, vrând să tămăieze. Ce face atunci preotul? „Nu-ți este ție îngăduit, Ozia, să tămăiezi”¹³¹. Vezi îndrăznire, cuget nesupus, limbă care ajunge până la cer, libertate neatârnată, trup de om și cuget de înger, care, deși umblă pe pământ, petrece în ceruri. L-a văzut pe rege și n-a văzut porfira. A văzut pe rege, dar nu i-a văzut coroana. Nu-mi vorbi mie de împărăție, acolo unde este călcare de lege. „Nu ți-este dat ție, o, rege, să tămăiezi în Sfânta Sfintelor, ci preoților”. Ai întrecut limitele, cauți cele ce nu-ți sunt date ție. De aceea vei pierde și pe cele ce le aveai. „Nu ți-este dat ție, o, rege, să tămăiezi în Sfânta Sfintelor, ci preoților”. Nu este al tău, ci al meu. Nu cumva eu ți-am răpit ție porfira? Atunci nu-mi răpi nici tu preoția. „Nu-ți este ție dat să tămăiezi, ci preoților, fiilor lui Aaron”. [Aceasta s-a întâmplat după multă vreme, după sfârșitul lui Aaron]. Și pentru ce nu a spus numai *preoților*, ci a pomenit și numele tatălui? Fiindcă un astfel de lucru s-a întâmplat și în vremea lui Aaron. Căci Datan și Aviron și Core s-au răzvrătit împotriva lui Aaron. Și s-a deschis pământul și i-a înghițit pe ei. A venit foc din cer și i-a ars pe ei¹³². Vrând deci să îi amintească acea istorie, faptul că și atunci au înfruntat preoția, dar preoția nu a fost biruită, ci a venit mulțimea și Dumnezeu i-a pedepsit pe ei¹³³. „Nu-ți este dat ție să tămăiezi, ci preoților

¹³¹ II Par. 26, 18.

¹³² Cf. Num. 16; 26,10; Deut. 11, 6; Ps. 106, 16-18; Înț. Sir. 45, 18.

¹³³ Num. 17, 6-14.

și fiilor lui Aaron". Nu a zis: Gândește-te ce au răbdat cei ce au făcut acestea! Nu a zis: Gândește-te că au ars cei răzvârtiți, ci a amintit de Aaron, cel răzbunat, și l-a adus pe el la amintirea istoriei aceleia, numai spunând aceasta: „Nu îndrăzni cele ale lui Datan, ca să nu pățești și tu la fel cu cei din vremea lui Aaron. Dar regele Ozia nu a luat aminte, ci, umflându-se de trufie, a pătruns în templu, a deschis Sfânta Sfintelor, vrând să tămâieze. Dar ce-a făcut atunci Dumnezeu? Fiindcă preotul a fost disprețuit și rațiunea preoției a fost călcată în picioare și fiindcă preotul nu putea face nimic mai mult, căci de preot ținea numai a muștra și a arăta îndrăznire și nu să mânuiască arme, nici să apuce scuturi, nici să arunce sulite, nici să întindă arcul, nici să slobozească săgeți, ci numai a muștra și a arăta îndrăznire, fiindcă, așadar, preotul a muștrat, iar regele nu a ascultat, ci a pus mâna pe arme, și pe scuturi, și pe sulite și s-a folosit de toată puterea lui, preotul, ca și cum s-ar fi îndreptățit înaintea lui Dumnezeu, zice: Eu am făcut cele ce țineau de mine, nu pot face nimic mai mult, Tu însuși ajută preoției călcate în picioare. Legile sunt nedreptățite, rânduielile sunt răsturnate. Ce face deci Iubitorul de oameni? Îl pedepsește pe cel ce a îndrăznit acestea, și îndată a înflorit lepra pe fruntea lui¹³⁴. Unde este nerușinarea, acolo și pedeapsa. Ai văzut iubirea de oameni în pedeapsa lui Dumnezeu? Nu l-a trăsrit, nu a cutremurat pământul, nu a zguduit cerul, ci a înflorit lepra, nu în vreun alt loc, ci pe frunte, ca să-și poarte trofeul osândeii, precum inscripțiile pe stelă. Și acestea toate s-au întâmplat nu pentru el, ci pentru cei de după el. Căci deși putea să aducă o pedeapsă pe măsura faptei, nu a adus-o totuși, ci [a pus pedeapsa] ca o lege pe un loc înalt zicând: Nu faceți asemenea lucruri, ca să nu pătimiți la fel. A ieșit din templu o lege însuflețită¹³⁵ și fruntea a dat glas mai răsunător decât o trâmbiță. O inscripție a fost săpată pe frunte, inscripție care nu se poate șterge - căci nu căneală era ca să o poată șterge cineva - ci

¹³⁴ Il Par. 26, 19.

¹³⁵ Ozia însuși e numit „lege însuflețită”.

lepra era de la fire și necurat l-a făcut pe el, ca să-i facă pe alții curăți. Și așa cum condamnații, când primesc funia, sunt duși având funia în gură, la fel și acesta era dus, în loc de furie având pe frunte lepra, fiindcă a batjocorit preoția. Acestea le zic nu învinuind pe rege, ci pe cei ce sunt îmbătați de trufie și de mânie, ca să aflați că preoția e mai mare decât împărăția.

6. Căci întotdeauna Dumnezeu, când sufletul păcătuiește, pedepsește trupul. La fel a făcut și în privința lui Cain. Sufletul a păcătuind lucrând ucidere și trupul lui s-a slăbănogit. Cum? Ascultă: „Cu gemăt și tremurând vei fi pe pământ”¹³⁶. Și a cutreierat Cain pământul tuturor vorbind, dând glas prin tăcere, învățând prin necuvântare. Limba tăcea, dar mădulele strigau și tuturor vesteau pentru ce suspină, pentru ce tremură. Pe fratele meu am ucis, ucidere am săvârșit. Moise după aceea spunea prin literele legii, iar acela cutreiera cu faptele mărturisind: „Să nu ucizi”¹³⁷. Ai văzut gură tăcând și faptă strigând? Ai văzut lege însuflețită cutreierând? Ai văzut stelă umblătoare? Ai văzut pedeapsă care nimicește cinstea? Ai văzut cum pedeapsa devine temei de învățătură? Ai văzut cum sufletul păcătuiește și trupul se pedepsește? Și pe bună dreptate. Așa s-a întâmplat și în privința lui Ioan¹³⁸, sufletul a păcătuind și limba a fost legată. Zaharia, cel ce a născut glasul¹³⁹, a fost pedepsit prin faptul că organul limbii a devenit nefolositor. Așa și cu Ozia, s-a umplut de lepră fruntea fiindcă a păcătuind, pentru ca acela să fie pedepsit. Și a ieșit regele afară din templu, făcându-se pildă tuturor, și templul s-a curățit; regele era scos afară, nefiind nimeni care să-l alunge, și cel ce voia să ia preoția a pierdut și ceea ce avea. Și a ieșit din templu. Căci în vechime legea era ca orice lepros să fie scos

¹³⁶ Fc. 4, 12.

¹³⁷ Ieș. 20, 15.

¹³⁸ Lc. 1, 18-20.

¹³⁹ Mt. 3, 3; In 1, 23. Se referă la Sfântul Ioan Botezătorul numit „glasul celui ce strigă în pustie”.

afară din cetate¹⁴⁰. Dar acum nu mai este astfel deloc. Fiindcă Dumnezeu dădea legi ca unor prunci, atunci lepra era a trupului, dar acum se cercetează lepra sufletului. A ieșit, așadar, regele lepros și nu l-au scos afară din cetate, probabil rușinându-se de cununa împărătească, ci a rămas încă în cetate iarăși călcând legea. Ce a făcut atunci Dumnezeu? Mâniindu-se împotriva iudeilor, a oprit profeția. Acestea sunt, prin urmare, cele privitoare la cuvântul profetului, ca să mă achit de datorie. Dar acum să revenim la subiectul nostru. A ieșit din templu regele, lepros fiind. Trebuind a-l scoate afară și din cetate, după cum era obiceiul, ca necurat, poporul îl rabdă să rămână înăuntrul cetății și nu face nimic, nici mult, nici puțin, din cele ce era dator să facă, sub cuvântul îndrăzneli¹⁴¹. Așadar, fiindcă l-au lăsat pe rege, Dumnezeu se întoarce de la ei și face să înceteze harul profeției. Și pe bună dreptate. Fiindcă s-au abătut de la legea Lui și s-au dat înapoi de a-l scoate pe necurat afară, a oprit harisma profetică. „Și nu mai era atunci cuvânt de preț, și nu mai era cuvânt care să profețască”¹⁴², adică Dumnezeu nu le mai vorbea prin profeți. Căci nu mai erau insuflați de Duhul Sfânt prin Care să grăiască, fiindcă îl aveau cu ei pe cel necurat. Căci asupra celor necurați nu lucrează harul Duhului. De aceea Dumnezeu nu era prezent, nu Se mai arăta profeților, ci tăcea și Se ascundea. Dar pentru ca ceea ce spun să devină limpede, voi lămuri aceasta printr-un exemplu. Când un om are sentimente de iubire față de cineva, când se supără nebunește pentru vreun lucru, zice către el: Nu vreau să te mai văd, nu vreau să mai vorbesc cu tine, așa a făcut și Dumnezeu atunci, fiindcă l-au mâniat, nescotându-l afară pe Ozia. Nu voi mai vorbi, zice, profeților voștri, nu voi mai trimite harul Duhului. Vezi

---

¹⁴⁰ Lev. 13, 46.

¹⁴¹ Adică îndrăzneala față de rege.

¹⁴² Sfântul Ioan citează aici o sursă diferită de *Septuaginta* (cf. I Reg. 3, 1).

pedeapsă plină de blândețe. Căci nu a slobozit tunete, nici nu a cutremurat cetatea din temelii. Dar ce a făcut? Nu vrei să-l pedepsiți? Nici Eu nu vă voi mai vorbi. Sau nu cumva nu am Eu putere să-l scot afară? Dar voiam să vă las vouă să împliniți restul. Nu voiți? Nici Eu nu voi mai vorbi cu voi, nici nu voi mai mișca sufletul profeților. Nu mai lucrează harul Duhului. Din acest moment era tăcere, dușmănie între Dumnezeu și oameni. Dar când acela a murit, s-a dezlegat pricina blestemelor. Așadar, a fost multă vreme de când profetul nu a profețit, dar când Ozia a murit, s-a dezlegat mânia și profeția s-a întors. Așadar, în mod necesar, profetul însemnează timpul și zice: „Și a fost în anul în care a murit Ozia regele, văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preainălțat”¹⁴³. Când a murit, atunci am văzut pe Domnul. Mai înainte nu îl vedeam pe Dumnezeu, fiindcă era mâniat pe noi. A venit moartea celui necurat și mânia s-a dezlegat. De aceea pretutindeni se menționează viața regilor, dar aici profetul a menționat sfârșitul lui Ozia. [„A fost, zice, în anul în care a murit regele Ozia, văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preainălțat”]. Dar iarăși și aici se poate vedea iubirea de oameni a lui Dumnezeu. A murit cel necurat și Dumnezeu S-a împăcat cu oamenii. Pentru ce s-a întâmplat aceasta, nefiind fapte bune, ci numai pentru faptul că a murit Ozia? Fiindcă este lubitor de oameni și nu cere socoteală cu de-amănuntul în asemenea lucruri. Cerea numai un singur lucru, ca cel necurat să fie scos afară din cetate. Așadar, știind toate acestea, să izgonim afară mândria, să îmbrățișăm smerenia și să trimitem obișnuita slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

¹⁴³ Is. 6, 1.

Omilia a 5-a. Sfârșitul istorisirii privitoare la Ozia

1. Se cuvine astăzi să punem capăt povestirilor privitoare la Ozia și să punem cuvântului nostru un acoperiș ca nu cumva să ne aflăm și noi înșine vrednici de răs, precum acela din Evanghelii care a încercat să zidească un turn, dar nu a putut, ca nu cumva cineva dintre cei prezenți să spună și despre noi: „Acest om a început să construiască, dar nu a putut”¹⁴⁴. Dar pentru ca cele spuse să devină mai clare pentru voi să reluăm câteva din cele spuse de noi mai înainte, pentru ca nu cumva cuvântul nostru să intre fără cap în teatrul duhovnicesc, ci primindu-și propria înfățișare să devină ușor de recunoscut privitorilor. Să fie dar acestea, pentru cei ce le-au auzit deja, spre amintire, iar celor care nu le-au auzit, învățătură. Ieri am vorbit despre cât era Ozia de evlavios, cum a devenit rău, de unde și până unde a alunecat în mândrie, iar astăzi este necesar să spunem cum a intrat în altar, cum a încercat să tămâieze, cum l-a împiedicat preotul, cum acela nu a cedat, cum și-a atras mânia lui Dumnezeu, cum și-a sfârșit viața bolnav de lepră și pentru care pricină profetul, trecând cu vederea zilele vieții lui, a pomenit de sfârșitul lui, zicând astfel: „În anul în care a murit regele Ozia”¹⁴⁵. Căci aceasta este pricina pentru care am luat de la început toată istorisirea. Dar ascultați cu atenție.

„Și a fost, zice, când s-a întărit regele Ozia că s-a înălțat inima lui până la a se strica și nedreptate a făcut înaintea Domnului Dumnezeului lui”¹⁴⁶. Care era chipul nedreptății?

¹⁴⁴ Lc. 14, 30.

¹⁴⁵ Is. 6, 1.

¹⁴⁶ II Par. 26, 16.

„A intrat, zice, în templul Domnului, ca să tămăduieze pe altarul tămăderilor”¹⁴⁷. O, cutezanță! O, nerușinare! A sfruntat înseși Sfintele cele de nepătruns, a intrat în Sfânta Sfintelor, un locaș inaccesibil tuturor, afară numai arhiereului, și pe acesta a încercat să-l pângărească. Așa este sufletul odată ce a deznădăjduit de propria mântuire. Nu se oprește nicăieri din nebulnia lui, ci lăsând frăiele mântuirii lui în seama poftelor necugetate este purtat în toate părțile și, ca un cal greu de ținut în frâu, care leapădă din gură căpăstrul și pe călăreț îl azvârle din șa, este purtat cu putere de orice vânt și este nesuferit celor ce-l întâlnesc, fiindcă toți fug din calea lui și nimeni nu îndrăznește să-l prindă. Așa și sufletul, lepădând frica lui Dumnezeu care-l ține în frâu și aruncând orice cuget-călăreț care ține frăiele, aleargă în locurile răutății, până ce se duce în prăpastia pierzării, ca să arunce acolo propria mântuire. De aceea trebuie neincetat să fie strunit și să-i înfrâneze pornirea irațională prin cugetul evlaviei, ca printr-un frâu. Ceea ce Ozia nu a făcut, ci a nelegiuit împotriva celui mai înalt cin dintre toate. Căci preoția este un cin mai mare și mai însemnat decât împărăția. Nu-mi vorbi mie de mantia împărătească, nici de coroană, nici de veșmintele cele de aur. Umbră sunt toate acelea și mai fără de preț decât florile de primăvară. „Toată slava omului, zice, ca floarea ierbii”¹⁴⁸, chiar dacă te referi la slava împărătească însăși. Așadar, nu-mi vorbi mie de toate acestea, dar dacă vrei să vezi diferența între preot și rege, măsura puterii date fiecăruia, cercetează cu cât mai înalt este așezat preotul față de rege. Căci dacă tronul împărătesc ne pare nouă strălucitor din pricina pietrelor scumpe bătute în el și din pricina aurului cu care este ferecat, totuși îi este dat să rânduiască numai cele de pe pământ și nu are nimic mai mult decât această putere. Dar tronul preoției are așezământ în ceruri și lui îi este îngăduit să rânduiască cele de acolo. Cine spune aceasta? Însuși Împăratul cerurilor.

¹⁴⁷ II Par. 26,16.

¹⁴⁸ Is. 40, 6.

„Toate câte veți dezlega pe pământ, zice, veți dezlega și în ceruri. Și câte veți lega pe pământ vor fi legate și în ceruri”¹⁴⁹. Ce oare ar putea fi egal în cinste cu acestea? Cerul ia de la pământ temei de judecată. Când este pus un judecător pe pământ, Stăpânul urmează robului și cele pe care acesta le judecă pe pământ pe aceleași le confirmă și Acela. Și preotul a stat mijlocitor între Dumnezeu și firea omenească, pogorând la noi cinstirile de acolo și rugăciunile de la noi ridicându-le acolo sus, împăcându-L pe El, Care S-a mâniat, cu firea noastră comună, smulgându-ne din mâinile Lui pe noi, cei bătuți. De aceea Dumnezeu pune însuși capul împărătesc sub mâinile preoților, învățându-ne că acest stăpân este mai mare decât acela, fiindcă „cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare”¹⁵⁰. Dar despre preoție și cât de mare este vrednicia ei vom arăta cu alt prilej. Acum să vedem mărimea nedreptății regelui sau mai bine zis, a tiranului. „A intrat în templul Domnului, a intrat și Azaria preotul în urma lui”¹⁵¹. Dar oare degeaba vă ziceam că preotul e mai mare decât regele? Căci nu ca rege avea să fie izgonit afară, ci ca un sclav fugar și ca o slugă nerecunoscătoare, astfel l-a urmat preotul cu tărie, ca un câine viteaz alergând în urma dobitocului necurat¹⁵², ca să-l scoată afară din casa stăpânului.

2. Ai văzut sufletul preotului plin de multă îndrăznire și de multă înălțime a cugetului? Nu a căutat la mărimea puterii, nu s-a gândit cât de greu este să ții în frâu un suflet îmbătat de poftă, nu a auzit pe Solomon zicând: „Amenințarea regelui este ca furia leului”¹⁵³, ci privind numai la adevăratul Împărat, al cerurilor, și gândindu-se numai la scaunul acela de judecată și la socoteala ce are a-l da, și, întărindu-se prin aceste cugete, astfel s-a repezit la tiran. Căci știa, știa

¹⁴⁹ Mt. 16, 19.

¹⁵⁰ Evr. 7, 7.

¹⁵¹ II Par. 26, 16-17.

¹⁵² Se referă la porc, animalul necurat la evrei.

¹⁵³ Pilde 19, 12.

limpede că „amenințarea regelui este asemenea furiei leului”, dar numai pentru cei ce privesc către pământ. Însă pentru omul care are cerul în minte și gata mai bine să-și dea sufletul pentru cele nepătrunse, decât să treacă cu vederea pe cei ce insultă legile sfinte, împăratul era mai jalnic decât orice câine. Căci nimic nu este mai slab decât cel ce calcă legile dumnezeiești, după cum nimic nu este mai tare decât cel ce războiește legile dumnezeiești. „Căci cel ce săvârșește păcatul rob este păcatului”¹⁵⁴, chiar dacă mii de coroane ar avea pe cap. Iar cel ce lucrează dreptatea este mai împărătesc și decât împăratul, chiar de ar fi cel mai neînsemnat dintre toți. Acestea cugetându-le în sine nobilul acela preot, a venit după rege. Să-i urmăim, așadar, și noi, dacă vi se pare și să vedem ce a vorbit cu regele. Căci este îngăduit. Și nu mică pricină de folos este să vedem un rege mustrat de un preot. Ce spune, așadar, preotul? „Nu-ți este ție dat, Ozia, să tămâiezi Domnului”¹⁵⁵. Nu l-a numit pe el rege, nici nu l-a chemat după numele puterii lui, fiindcă luându-i-o înaintea, Ozia s-a scos pe sine afară din cinste. Ai văzut îndrăznirea preotului? Învață atunci și blândețea lui. Căci nu avem nevoie numai de îndrăznire, atunci când avem a mostra pe cineva, ci și de blândețe, ba încă mai mult de blândețe decât de îndrăznire, fiindcă cei păcătoși pe nimeni nu disprețuiesc și nu urăsc atât, cât pe cel care vrea să-i mustre, fiindcă ei doresc să prindă orice prilej de a scăpa și a se da în lături de la orice fel de certare. Trebuie, prin urmare, să-i strunim prin blândețe și prin bunăvoință. Căci dreptul nu numai când dă glas, ci și când este doar privit, va fi greu de răbdat păcătoșilor. „Greu ne este chiar și când ne uităm la el”¹⁵⁶. Din această pricină trebuie să arătăm multă blândețe. De aceea și cuvântul ne-a pus sub ochi atât pe păcătos, cât și pe cel ce voia să-l îndrepte.

---

¹⁵⁴ In 8, 34.

¹⁵⁵ II Par. 26, 18.

¹⁵⁶ Înț. Sol. 2, 14.

Căci și cei mai iscusiți dintre doctori, când urmează să taie mădulele cangrenate sau să extragă pietrele din orificiile astupate, sau să îndrepte orice altă greșeală a naturii, nu fac aceasta luându-l într-un colț pe cel tăiat, ci punându-l pe el în mijlocul piețelor și făcând teatru din trecători, așa își fac tăierea. Fac aceasta nu fiindcă vor să facă spectacol din nenorocirile omenești, ci ca să-i învețe pe privitori prin vederea trupurilor altora, să poarte multă grijă pentru propria lor sănătate. La fel face și Sfânta Scriptură: Ori de câte ori ia pe vreunul dintre păcătoși, îl expune la înălțimea propovăduirii, nu în mijlocul pieței, ci în mijlocul pământului întreg. Și face din întreaga lume un teatru și astfel arată vindecarea, învățându-ne pe noi ca să fim mai prevăzătoare cu privire la propria noastră mântuire. Să vedem cum a încercat și preotul să îl îndrepte atunci pe acela. Nu a zis: O, spurcatule și preaspurcatule, pe toate le-ai răsturnat și le-ai amestecat sărind la cea mai de pe urmă nelegiuire. Nici nu s-a întins în lungi cuvinte de condamnare, ci precum fac cei care taie, străduindu-se să facă dintr-odată incizia, pentru ca prin rapiditatea tăierii să răpească simțirea durerii. La fel și preotul prin puține cuvinte a tăiat tumoarea regelui. Ceea ce este bisturiul pentru răni, aceea este pentru păcate muștrarea. Și bunătatea preotului ne este arătată și prin puținătatea cuvintelor. Dar dacă vrei să vezi și tăișul cuvintelor și unde a ascuns cuțitul, ascultă: „Nu-ți este îngăduit, zice, să tămâiezi înaintea Domnului, ci numai preoților, fiilor lui Aaron celor sfințiți”¹⁵⁷.

Aici i-a dat lovitura. Cum? Pentru ce nu a spus simplu: *preoților*, ci a adăugat și pe Aaron? Acest Aaron a fost cel dintâi arhieru și o asemenea faptă a fost îndrăznită și în vremea lui. Căci Danan, și Core și Aviron, stând toți împreună și cu alții împotriva lui, au încercat să-l scoată pe el din funcția lui. Dar pământul s-a despicat și pe unii i-a înghițit. Iar pe

¹⁵⁷ II Par. 26, 18.

alții, foc pogorât din cer i-a mistuit. Prin urmare, vrând să-i amintească această istorisire, a pomenit de Aaron, cel nedreptățit atunci, ca să trimită mintea lui la nenorocirea care a venit asupra celor ce l-au nedreptățit. În afară de asta, nu s-a întâmpat nimic mai mult, nu atât de la preot, cât de la cutezanța regelui. Căci s-ar fi cuvenit a lăuda cele spuse și a mărturisi harul sfatului, dar regele, dimpotrivă, s-a mâniat, zice, și a lucrat o rană și mai cumplită. Căci nu păcatul este atât de rău, cât nerușinarea după păcat.

3. Dar nu era așa și David. Dar cum? După muștrarea adusă de Natan cu privire la Batșeba, zice „Am păcătuit înaintea Domnului”¹⁵⁸. Ai văzut inimă zdrobită? Ai văzut suflet smerit? Ai văzut că și căderile sfinților pot fi de folos? Căci așa cum trupurile strălucitoare ne arată, chiar și în boală, multe urme ale frumuseții, la fel și sufletele sfinților chiar și în căderile lor poartă semnele virtuții proprii. Căci și David a fost condamnat de profet în mijlocul palatului său, în timp ce mulți erau de față. Dar acesta fiind în cele nepătrunse, în Sfânta Sfintelor, și neavând nici un martor la muștrare, nici așa nu a putut răbda certarea. Ce oare? A rămas David bolnav incurabil? Nicidecum, și aceasta din pricina iubirii de oameni a lui Dumnezeu. Ci așa cum în cazul lunaticului, când ucenicii nu au putut scoate afară demonul, Hristos a zis: „Aduce-ți-l aici”¹⁵⁹, așa și aici, fiindcă preotul nu a putut să scoată afară păcatul - boală mai grea decât orice demon - prin urmare, însuși Dumnezeu îl operează pe bolnav. Și ce face? A îngăduit lepra pe fruntea lui. [Și a fost că pe când îl amenința pe preot, s-a ivit lepra pe fruntea lui¹⁶⁰]. Și a ieșit. Și așa cum cei duși la moarte au în gură funia¹⁶¹, care este semnul verdictului care îi condamnă, așa și Ozia, purtând semnul necinstei pe

¹⁵⁸ II Reg. 12, 13.

¹⁵⁹ Mt. 17, 17.

¹⁶⁰ II Par. 26, 19.

¹⁶¹ În Omilia a IV-a apare un pasaj similar, p. 232.

frunte, nu călăii fiind cei ce îl trăgeau, ci, în locul călăilor, însăși lepra era cea care îl împingea înainte. A intrat ca să ia preoția și a pierdut și împărăția. A intrat ca să devină mai cuvios și a devenit mai spurcat, căci devenise mai de necinste decât ultimul om, necurat fiind. Atât este de mare răul de a nu rămâne la măsurile date nouă de la Dumnezeu, fie că face aceasta în privința cinstei, fie în privința cunoștinței. Oare nu vezi marea asta, cât este de nesuferită din pricina atâtor bântuiei, câte valuri o frământă¹⁶²? Și totuși, oricât de sus s-ar înălța cu talazurile ei și cu oricâtă furie ar înainta, de îndată ce ajunge la limita impusă ei de Dumnezeu, se retrage la sine¹⁶³. Și totuși ce este mai slab decât nisipul? Dar nu nisipul îi este stavilă, ci frica de Cel ce i-a pus limită. Dar dacă nu te înțelepțește acest exemplu, să te învețe cele privitoare la Ozia, cele spuse nouă acum. Dar fiindcă am văzut mânia lui Dumnezeu și răsplata după merit, se cuvine să arătăm acum și iubirea Lui de oameni și blândețea. Căci nu trebuie să vorbim numai despre mânia Lui, ci și despre bunătatea Lui, ca să nu-i aruncăm pe cei ce ne ascultă în deznădejde, nici în trândăvie. La fel face și Sfântul Pavel, și amestecă îndemnul astfel zicând: „Vezi, deci, bunătatea și asprimea lui Dumnezeu”¹⁶⁴, pentru ca și prin frică, și prin nădejtile cele bune să îl ridice pe cel căzut. Ai văzut asprimea lui Dumnezeu? Vezi și bunătatea. Cum, așadar, să vedem bunătatea Lui? Dacă vom afla de câte [pedepse] era vrednic Ozia. De care pedepse era deci vrednic? De îndată ce a intrat pe ușile din fața templului cu atâta nerușinare era vrednic de mii de trăsnete și de cea mai de pe urmă pedeapsă și osândă. Dacă celor dintâi care au cutezat acestea li s-a dat o asemenea pedeapsă, adică celor din jurul lui Datan și Core și Aviron¹⁶⁵, cu cât mai mult trebuia să fie

¹⁶² Verbul folosit este κορυφούται, care înseamnă a duce la culme, a înălța până la culme.

¹⁶³ Pilde 22, 28; Iov 38, 8-11.

¹⁶⁴ Rom. 11, 22.

¹⁶⁵ Num. 16; Deut. 11, 6; Ps. 106, 16-18; Înț. Sir. 45, 18.

pedepsit astfel cel ce nu s-a înțeleptit prin nenorocirile acestora. Dar Dumnezeu nu a făcut astfel, ci mai întâi, i-a rostit cuvinte pline de multă blândețe prin preot. Și ceea ce Hristos îndemna pe oameni să facă atunci când păcătuiau unii față de alții, același lucru a făcut Dumnezeu față de om. „Când, zice, îți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur”¹⁶⁶. La fel și pe acest rege l-a muștrat Dumnezeu. Și Hristos zice „Dacă nu te va asculta, să-ți fie ție ca un păgân și ca un vameș”¹⁶⁷. Dar Dumnezeu, depășind cu iubirea de oameni propriile legi, nici așa nu l-a tăiat pe acesta [de la Sine], nici nu l-a lepădat pe cel neascultător și pe cel mâniat, ci iarăși Se apropie de el și îl învață într-un mod care avea mai degrabă îndreptare, decât pedeapsă. Căci nu a slobozit trăsnet din înalt, nici nu a mîstuit capul cel fără de rușine, ci l-a pedepsit numai cu lepră. Atât în privința lui Ozia. Iar cât despre mine, voi mai adăuga un singur lucru și voi încheia cuvântul. Care este acesta? Ceea ce am cercetat altă dată și la început. Pentru care pricină, deși este obiceiul atât în cronicile profane, cât și în profeții, să se însemne anii vieții regelui, Isaia, lăsând la o parte acest obicei, pomenește anul morții lui Ozia, astfel zicând: „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia”¹⁶⁸. Deși ar fi putut spune anul regelui care domnea atunci, după cum era obiceiul profeților, totuși nu a făcut aceasta. Era o lege în vechime ca leprosul să fie izgonit afară din cetate¹⁶⁹, astfel încât și cei din cetate să devină mai buni, și el însuși să nu fie expus batjocurilor și ocărilor celor ce ar vrea să îl insulte, ci, rămânând afară din cetate, să aibă pustiul acoperământ nenorocirii lui. Asta ar fi trebuit să pătimească și acest rege după ce s-a umplut de lepră. Dar nu a pățimut acestea, din pricină că cei din cetate îl respectau din pricina puterii lui, ci a rămas în casa lui, pe ascuns. Acest lucru L-a

¹⁶⁶ Mt. 18, 15.

¹⁶⁷ Mt. 18, 16-17.

¹⁶⁸ Is. 6, 1.

¹⁶⁹ Lev. 13, 46.

mâniat pe Dumnezeu, acest lucru a pus piedică profeției. Și a fost ceea ce s-a întâmplat în vremea lui Eli: „Cuvântul Domnului era scump și nu era nici o vedenie lămurită”¹⁷⁰. Dar tu aici cunoaște iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Căci nu a distrus cetatea, nici nu a pierdut pe locuitori, ci ceea ce prietenii fac față de prietenii de aceeași cinste cu ei, ori de câte ori au vreo dreaptă pricină, rămânând în desăvârșită tăcere, același lucru l-a făcut Dumnezeu față de neamul acela care era vrednic de o mai mare pedeapsă și osândă. Căci Eu, zice, l-am scos afară din templu, dar voi, nici din cetate. Eu l-am legat prin lepră și vi l-am predat ca pe un om simplu, iar voi nici așa nu l-ați covârșit, ci pe cel condamnat de Mine nu ați avut curajul să-l izgoniți afară din cetate. Și totuși care împărat ar răbda acest lucru cu blândețe și nu ar zdruncina cetatea din temelii, văzând că cel căruia i s-a dat poruncă să plece în surghiun, petrece în cetate? Dar Dumnezeu nu a făcut aceasta. „Căci este Dumnezeu, iar nu om”¹⁷¹. Dar când a murit, odată cu viața aceluia, s-a dezlegat și mânia lui Dumnezeu față de aceia și Dumnezeu a deschis ușile profeției și iarăși S-a întors către ei. Dar tu cunoaște iubirea de oameni a lui Dumnezeu și din modul împăcării. Căci dacă cineva ar cerceta pricina potrivit dreptății, nici atunci nu ar fi trebuit Dumnezeu să Se împace. Pentru care pricină? Fiindcă nu a fost isprava lor să-l scoată pe Ozia afară din cetate. Căci nu ei, după ce l-au prins, l-au alungat, ci moartea care a survenit prin legea firii l-a scos pe Ozia din cetate. Dar Dumnezeu nu Se socotește cu noi cu atâta amănunțime până într-atât, ci un singur lucru caută: un mod de împăcare cu noi. Pentru acestea toate să-l mulțumim, să slăvim negrăita Lui iubire de oameni de care fie ca și noi să ne arătăm vrednici, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt în vecii vecilor. Amin.

---

¹⁷⁰ I Reg. 3, 1.

¹⁷¹ Os. 11, 9.

Omilia a VI-a

La versetul „Și a fost în anul în care a murit regele Ozia” și despre pocăință

1. Cu greu am răzbătut prin oceanul celor privitoare la Ozia, cu greu l-am traversat, nu din pricina lungimii drumului, ci din pricina sânguinței voastre spre învățătură, a celor care ați plutit împreună cu mine. Așa și cărmaciul care are la bord călători deosebiți, nerăbdători să vadă orașe încântătoare, nu încheie călătoria într-o singură zi, chiar dacă distanța ar fi numai de o zi, ci este silit să petreacă mai mult timp, ancorând corabia în fiecare port, îngăduind debarcarea în fiecare oraș, astfel încât să îplinească orice dorință a călătorilor. Acest lucru l-am făcut și noi, nu plutind în jurul insulelor, nici arătându-vă golfuri, porturi și orașe, ci virtutea unor bărbați de ispravă și lenevirea celor căzuți, nerușinarea regilor și îndrăznirea preoților, mânia lui Dumnezeu și iubirea Lui de oameni, ambele fiind pentru îndreptarea noastră. Dar odată ajunși în cetatea imperială, să nu zăbovim, ci păstrând tăcerea, ca și cum am fi pe punctul de a intra în cetate, așa să urcăm în metropola cea de sus, Ierusalimul, zic, maica noastră, cea liberă¹⁷², acolo unde sunt serafimii, acolo unde sunt heruvimii, acolo unde sunt mii de arhangheli, acolo unde sunt zeci de mii de îngeri, acolo unde este tronul împărătesc. Nimeni, așadar, să nu fie profan, nici spurcat – căci urmează să abordăm istorisiri de taină –, nimeni deci să nu fie necurat și nevrednic a auzi asemenea lucruri. Sau mai degrabă fie de față orice profan și orice spurcat, dar, lepădând afată toată necurăția și

¹⁷² Gal. 4, 26; Evr. 12, 22.

viclenia, așa să intre. Căci și pe cel care avea haine murdare, de aceea l-a izgonit afară din camera de nuntă Tatăl Mirelui, nu fiindcă avea haine murdare, ci fiindcă, avându-le pe acestea, așa a intrat. Nici nu l-a întrebat pentru ce nu ai haine de nuntă, ci: Pentru ce ai intrat astfel, neavând haine de nuntă¹⁷³. Tu stăteai la răspântii și cerșeai, zice, și Eu nu m-am rușinat de sărăcia ta, nici nu M-am scârbit de întinăciunea ta, ci schimbându-te din toată josnicia aceea, te-am adus în camera de nuntă cea sfântă și de cină împărătească te-am învrednicit și am adus la cea mai înaltă cinste pe cel vrednic de cea mai de pe urmă osândă. Dar tu nici în urma acestor binefaceri nu ai devenit mai bun, ci ai rămas la obișnuita ta răutate insultând nunta, întinând camera de nuntă. Pleacă, **deci**, și plătește pedeapsa datorată unei asemenea nerușinări. Să se cerceteze pe sine fiecare dintre noi ca nu cumva să auzim acest glas și noi și, lepădând orice cuget nevrednic de învățătura duhovnicească, astfel să ne împărtășim de sfânta masă. „Și a fost, zice, în anul în care a murit regele Ozia, văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt și preînălțat”¹⁷⁴. Cum L-a văzut, eu nu știu. Că L-a văzut, a spus-o, dar felul în care L-a văzut, l-a trecut sub tăcere. Primesc cele spuse, nu mă amestec în cele trecute sub tăcere. Cuget la cele descoperite, nu scrutez cu curiozitate cele ascunse. Căci de aceea și sunt tănuite. Văl de aur este istorisirea Sfințelor Scripturi: firul – de aur, urzeala – de aur. Dar eu nu-i pot țese pânze de păianjen din slăbiciunea cugetelor mele. „Nu muta hotarele pe care le-au întemeiat părinții tăi”¹⁷⁵. A muta hotarele părinților nu este sigur. Atunci cum să mutăm limitele pe care ni le-a pus nouă Dumnezeu? Vrei să afli cum L-a văzut pe Dumnezeu? Atunci fii tu însuși profet! Și cum este cu puțință aceasta, zice, soție având și copiii de crescut? Este cu puțință, iubite, dacă vrei.

---

¹⁷³ Mt. 22, 12.

¹⁷⁴ Is. 6, 1.

¹⁷⁵ Pilde 22, 28.

Căci și Isaia însuși avea soție și era tatăl a doi prunci, dar acest lucru nu l-a împiedicat cu nimic. Căci nu este piedică nunta pentru suișul la cer. Căci dacă femeia ar fi fost piedică și dacă ar fi uneltit împotriva noastră, nu ar fi numit-o Dumnezeu „ajutor” la început, când a creat-o¹⁷⁶.

Voiam să spun ce înseamnă că Dumnezeu stă? Căci aceasta este o poziție pe care o iau trupurile, dar ceea ce este dumnezeiesc este netrupesc.

2. Voiam apoi să spun ce înseamnă tronul lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu poate fi cuprins de vreun tron. Căci ceea ce este dumnezeiesc este necircumscriș. Dar mă tem ca nu cumva, zăbovind asupra învățaturii cu privire la acestea, să nu fiu distras de la a-mi plăti datoria. Căci vă văd pe toți căscând ochii la serafimi și nu numai astăzi, ci chiar din prima zi. De aceea, așa cum ai tăia drum printr-o mulțime de oameni, cuvântul meu își croiește, năvalnic, drum prin mulțimea de gânduri care-mi vin în minte, zorind către interpretarea aceea. „Și serafimi stăteau în jurul Lui”¹⁷⁷, zice. Iată serafimii pe care toți doreați mai ieri să-i vedeți. Priviți-i, așadar, și impliniți-vă dorința, dar nu cu tulburare, nici cu vânzoleală cum se întâmplă de obicei la intrările și ieșirile împăratului. Căci acolo pe bună dreptate se întâmplă aceasta. Acolo străjerii nu așteaptă privirile spectatorilor, ci mai înainte de a se vedea totul bine îi silesc să treacă repede. Dar aici nu este la fel. Ci cuvântul așteaptă spectacolul până ce ajungeți să vedeți tot ce se poate vedea. „Și serafimii stăteau în jurul Lui”¹⁷⁸. Mai înainte de a ne învăța despre firea lor, profetul ne învață vrednicia lor de la apropierea de tron. Căci nu ne spune mai întâi ce erau serafimii, ci ne spune unde stăteau. Căci această vrednicie este mai mare decât cea care vine de la firea lor. Cum așa? Fiindcă nu atât faptul că sunt serafimi le arată pe acele

¹⁷⁶ Fc. 2, 18.

¹⁷⁷ Is. 6, 2.

¹⁷⁸ Is. 6, 2.

puteri că sunt mari, cât faptul că stau aproape de tronul împărătesc. Căci și noi îi socotim mai importanți pe aceia dintre străjeri pe care îi vedem în fruntea carului împărătesc. Așa și acelea dintre puterile cele netrupești sunt cu atât mai strălucitoare, cu cât sunt mai aproape de tron. De aceea și profetul lasă la o parte faptul de a vorbi despre vrednicia firii lor, și mai întâi ne vorbește despre înălțimea poziției lor, știind că aceasta este marea lor podoabă și aceasta este frumusețea firii acelora. Și că aceasta este slava și cinstea și toată siguranța lor, faptul că apar în jurul tronului aceluia. Același lucru se poate vedea și la îngeri. Căci și Hristos voind să arate pe aceia mari, nu a zis că sunt îngeri, a tăcut în această privință, ci a zis că „îngerii lor dintotdeauna văd fața Tatălui Meu în ceruri”¹⁷⁹. Așa cum acolo este mai mare faptul de a privi fața Tatălui decât vrednicia de înger, la fel aici mai mare decât vrednicia serafimilor este faptul de a sta în jurul tronului și de a-L avea în mijloc pe El. Dar a ocupa acest mare loc îți este și ție cu puțință dacă vei voi. Căci Dumnezeu nu este numai în mijlocul serafimilor, ci și în mijlocul nostru, dacă vrem. „Căci acolo unde sunt doi sau trei, zice, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”¹⁸⁰. Și Domnul „este aproape de cei zdrobiți cu inima și pe cei smeriți cu duhul îi va mântui”¹⁸¹. De aceea și Sfântul Pavel strigă: „Căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu”¹⁸². Vezi cum ne-a pus pe noi împreună cu serafimii, ducându-ne aproape de tronul împărătesc? Apoi zic: „Șase aripi la unul și șase aripi la altul”¹⁸³. Ce ne arată nouă aceste șase aripi? Înălțimea și desăvârșirea și ușurimea și iuțimea ființelor acelora. De aceea și Gavriil coboară în zbor, nu fiindcă

---

¹⁷⁹ Mt. 18, 10.

¹⁸⁰ Mt. 18, 20.

¹⁸¹ Ps. 33, 19.

¹⁸² Col. 3, 1.

¹⁸³ Is. 6, 2.

puterea aceea netrupească ar avea aripi cu adevărat, ci fiindcă a coborât din sălașurile cele mai de sus și, lăsând petrecerea cea de sus, a plecat. Dar ce vrea să însemne numărul aripilor? Dar aici nu aveți nevoie de o tâlcuire de la mine. Căci însuși cuvântul se dezleagă pe el însuși, explicându-ne nouă folosul acestora. „Cu două, zice, își acopereau fețele”¹⁸⁴, ca și cum și-ar îngradi privirile cu un dublu paravan, pentru faptul că nu suportă lumina care îțâșnește din slava aceea. „Cu două își acopereau picioarele”¹⁸⁵, din pricina aceleiași spaimă. Căci și noi obișnuim, atunci când suntem stăpâniți de vreo spaimă, să ne înfășurăm trupul din toate părțile. Dar pentru ce vorbesc despre trup, când însuși sufletul pătimește aceasta, din pricina vreunei arătări înalte, își retrage energiile și se refugiază în adânc, înfășurându-se din toate părțile, asemenea unui trup înfășurat în mantie. Dar nu care cumva, auzind de spaimă și frică, să creadă cineva că există la aceste puteri vreo neplăcută agonie. Căci cu această spaimă este amestecată și o dulceață negrăită. „Cu două zburau”¹⁸⁶. Și acesta este semn că tind neîncetat spre cele înalte și că niciodată nu privesc spre cele de jos. „Și strigau unul către altul: Sfânt, Sfânt, Sfânt”¹⁸⁷. Și strigătul este iarăși pentru noi semnul unei nețărmarite minunări. Căci nu doar laudă, ci o fac cu strigăt puternic. Și nu doar cu strigăt puternic, ci fac aceasta neîncetat. Căci corpurile strălucitoare, chiar dacă ar fi copleșitor de strălucitoare, obișnuiesc să ne uimească atunci când le privim pentru prima dată. Dar după ce zăbovim mai mult cu privirea asupra lor, prin obișnuință, admirația noastră scade, fiindcă ochii noștri s-au obișnuit cu acele corpuri. De aceea și chipul împăratului, când îl vedem abia expus strălucind de vivacitatea culorilor, ne umplem de uimire. Dar după o zi sau două nu mai suntem

---

¹⁸⁴ Is. 6, 2.

¹⁸⁵ Is. 6, 2.

¹⁸⁶ Is. 6, 2.

¹⁸⁷ Is. 6, 3.

uimiți. Dar pentru ce vorbesc eu de chipul împărătesc, când facem aceasta și cu raza de soare decât care nu există nici un corp mai strălucitor? La fel și cu toate celelalte corpuri, obișnuința face să dispară admirația. Dar în privința slavei lui Dumnezeu nu este la fel, ci dimpotrivă. Căci aceste puteri cu cât petrec mai mult în contemplarea slavei aceleia, cu atât mai mult se umplu de uimire și își înțeleg admirația. De aceea de când au luat ființă și până astăzi, de când văd slava aceea, niciodată nu au încetat să strige cu uimire. Și noi pășim aceasta, pentru scurtă vreme însă, când fulgerul izbucnește în privirile noastre, dar puterile acelea îngerești rabdă aceasta neîncetat și fără de contenire au admirația împreună cu o negrăită dulceață. Și nu numai că strigă, ci fac aceasta unul către altul, fapt care este semnul unei uimiri extreme. La fel facem și noi când se dezlănțuie tunetul sau când se cutremură pământul, nu numai că ne temem și sărim în sus, ci strigăm și unii la alții. Același lucru îl fac și serafimii și de aceea strigau unul către altul: „Sfânt, sfânt, sfânt”¹⁸⁸.

3. Oare recunoașteți glasul acesta? Oare este al nostru sau al serafimilor? Este și al nostru și al serafimilor, din pricina lui Hristos, Cel ce a surpat peretele din mijloc al despărțiturii și a împăcat cele din ceruri cu cele de pe pământ, din pricina Celui ce a făcut din două una¹⁸⁹.

Căci la început această cântare se cânta numai în ceruri. Dar fiindcă Stăpânul a binevoit a cobori pe pământ, odată cu El a coborât la noi și această melodie. De aceea și acest mare arhieru, ori de câte ori stă la această sfântă masă, aducând închinare duhovnicească¹⁹⁰, oferind jertfa cea fără de sânge, nu ne cheamă doar pe noi la această laudă, ci mai întâi vorbind despre heruvimi și pomenind de serafimi, astfel poruncește tuturor să trimită glasul acela înfricoșător, străduindu-se ca

¹⁸⁸ Is. 6, 3.

¹⁸⁹ Ef. 2, 14.

¹⁹⁰ Rom. 12, 1.

prin pomenirea celor împreună cântăreți cu noi să răpească mintea noastră de pe pământ la cer, ca și cum ar striga fiecărui dintre noi, zicând: Cu serafimii cânti, cu serafimii stai, împreună cu aceia deschide-ți aripile minții, împreună cu ei zboară împrejurul tronului împărătesc. Și ce este de mirare dacă stai cu serafimii, când cele la care serafimii nu îndrăznesc să privească, pe acestea ție Dumnezeu ți le-a dat să te împărtașești de ele fără nici o frică. „A fost trimis către mine, zice, unul dintre serafimi și avea un cărbune aprins pe care l-a luat cu cleștele de pe jertfelnic”¹⁹¹. Acel jertfelnic este chipul și icoana acestui jertfelnic, focul acela este chipul focului duhovnicesc. Dar nu îndrăzneau serafimii să atingă cu mâna, ci cu cleștele, dar tu îl iei cu mâna. Dacă te gândești la vrednicia jertfelor, acestea sunt cu mult mai mari decât atingerea serafimilor, dar dacă te gândești la iubirea de oameni a lui Dumnezeu, El nu S-a rușinat să Se coboare prin har la nimicnicia noastră, peste jertfe. Așadar, cugetând acestea, omule, și socotind mărirea darului, ridică-te odată și eliberează-te de pământ și suie către cer. Te trage și te silește trupul spre cele de jos? Dar iată că vin în ajutor postirile făcând ușoare aripile sufletului, făcând imponderabilă povara trupului, chiar dacă trupul ar fi mai greu ca plumbul. Dar acum să lăsăm învățătura despre post să aștepte și să o începem deja pe cea despre Sfintele Taine pentru care sunt și postirile. Căci așa cum la întrecerile olimpice luptele au drept scop cununa, la fel și scopul postului este împărtașirea curată. Căci dacă nu o vom împlini zilele acestea, în zadar și degeaba ne-am ostenit, ne vom întoarce fără cunună și fără premii din arena postului. De aceea și părinții au prelungit cursa postului, dându-ne nouă un termen¹⁹² de pocăință pentru ca spălându-ne și curățindu-ne, astfel să ne apropiem. Pentru aceea și eu însumi aici strig încă de pe acum cu glas răsunător și vă previn și vă rog să nu vă

¹⁹¹ Is. 6, 6.

¹⁹² Se referă la perioada Postului Mare.

apropiați de această sfântă masă cu vreo pată, nici cu o conștiință vicleană. Căci nu va fi de aici nici un folos, nici împărtășire, chiar dacă de mii de ori ne vom atinge de sfânt trupul acela, ci condamnare, osândă și adăugire de pedeapsă¹⁹³. Așadar, nimeni, păcătos fiind, să nu se apropie, sau mai degrabă nu zic: *nici un păcătos*, fiindcă în acest caz pe mine cel dintâi m-aș lipsi de sfânta masă, ci nimeni dintre cei care stăruie în păcatul său să nu se apropie. De aceea spun aceasta încă de pe acum, ca nu cumva după ce vă veți fi împărtășit cu împărăteasca cină, când va veni sfântă seara aceea să poată cineva spune: Nepregătit am intrat și sunt dat afară și că ar fi trebuit să mi se fi spus acestea de mai înainte. Căci dacă aș fi auzit acestea mai dinainte, m-aș fi schimbat desăvârșit, și desăvârșit m-aș fi curățit și așa m-aș fi apropiat. Așadar, ca nu cumva cineva să poată spune acestea, vă previn încă de pe acum și vă rog să arătați multă pocăință. Știu că toți suntem sub certare și că nimeni nu se poate lăuda că are inimă curată. Dar nu acest lucru este cumplit, că nu avem inimă curată, ci că, neavând inimă curată, nici nu ne apropiem de Cel ce poate să o facă pe ea curată. Căci poate, dacă vrea. Și vrea, chiar mai mult decât vrem noi înșine. Dar așteaptă oarece mic prilej din partea noastră, ca să ne încununeze pe noi cu multă îndrăznire. Cine a fost mai păcătos decât vameșul? Dar acela numai a zis: „Milostiv fii mie, păcătosului!”¹⁹⁴ și a coborât la casa lui mai îndreptat decât fariseul. Așadar, câtă putere a avut cuvântul acela? Dar nu cuvântul l-a curățit pe el, ci dispoziția inimii cu care a rostit cuvântul acela, sau mai degrabă nici măcar dispoziția lui, cât, mai înainte de aceea, iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

4. De care trudă, spune mie, de care osteneală, de care sudoare are nevoie păcătosul ca să se convingă pe sine că este păcătos și să-i spună lui Dumnezeu aceasta? Vezi că nu degeaba

¹⁹³ I Cor. 11, 29.

¹⁹⁴ Lc. 18, 13.

spuneam că Dumnezeu vrea să ia un mic prilej de la noi și că tot restul îl adaugă de la El Însuși pentru mântuirea noastră? Așadar, să ne pocăim, să plângem, să ne tânguim. Adeseori cineva care și-a pierdut o fiică își petrece cea mai mare parte a timpului vieții lui în plângeri și tânguiri. Dar noi ne-am pierdut sufletul și nu vărsăm nici o lacrimă? Am căzut din mântuire și nu ne batem pieptul? Și pentru ce spun sufletul și mântuirea? Am mâniat pe Stăpânul Care este atât de blând și smerit și nu ne ascundem în pământ? Căci El întrece prin grija Sa față de noi nu numai toată bunăvoința unui stăpân grijuliu, ci și pe cea a unui tată iubitor și a unei mame dragăstoase. „Oare nu cumva uită femeia pruncul ei sau să nu aibă milă de rodul pântecelui ei. Dar și dacă ea va uita, Eu nu voi uita, zice Domnul!”¹⁹⁵. Așadar, vrednică de crezare este afirmația și mai înainte de demonstrație. Căci este afirmația lui Dumnezeu. În afară de aceasta, să dăm totuși și demonstrația faptelor. Când Rebeca a poruncit fiului ei să joace drama furtului binecuvântărilor și l-a înfășurat în toate părțile bine și i-a pus masca fratelui său, fiindcă a văzut că nici așa nu avea curaj, vrând să alunge toată teama fiului a zis: „Asupra mea să cadă blestemul tău, fiule!”¹⁹⁶. Cuvântul este cu adevărat cel al unei mame, arzând de dragoste pentru fiul ei. Dar Hristos nu numai că a spus aceasta, ci El Însuși S-a făcut pe Sine blestem pentru noi. Nu doar a făgăduit aceasta, ci a și împlinit. Și Sfântul Pavel strigă: „Hristos ne-a răscumpărat pe noi din blestemul legii, făcându-Se blestem pentru noi!”¹⁹⁷. Pe El, așadar, Îl vom mânii? Spune mie! Și cum atunci nu va fi acest lucru mai cumplit și decât gheena și decât viermele cel fără moarte și decât focul cel nestins!¹⁹⁸?

Așadar, când urmează să te apropii de Sfânta Cină, gândește-te că acolo este prezent și Împăratul tuturor, și este

¹⁹⁵ Is. 49, 15.

¹⁹⁶ Ec. 27, 13.

¹⁹⁷ Gal. 3, 13.

¹⁹⁸ Mc. 9, 47-48.

prezent cu adevărat, cercetând dispoziția fiecăruia și știind cine se apropie cu sfințenia cuvenită și cine cu o conștiință rea, cu cugete necurate și spurcate, cu fapte întinate. Și dacă află pe vreunul ca acesta, îndată îl predă tribunalului conștiinței. Iar dacă acela, primindu-l, îl biciuiește prin gânduri și îl face mai bun, iarăși se apropie de el. Dar dacă rămâne neîndreptat, atunci poruncește să fie predat în mâinile Lui nerecunoscătorul și nesimțitul. „Înfricoșător este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu”¹⁹⁹. Știu că mușcă vorbele mele, dar ce voi păți? Dacă nu pun leacuri amare, rănilor nu vor dispărea. Iar dacă, pe de altă parte, pun leacuri amare, voi nu puteți suferi durerea. Strămtă îmi este calea din toate părțile. Totuși e necesar să-mi retrag mâna. Căci cele spuse sunt de ajuns pentru îndreptarea celor ce iau aminte. Dar pentru ca nu cumva acestea să fie utile numai pentru voi, ci și altora, se cuvine să le recapitulăm.

Am vorbit despre serafimi, cât de mare este vrednicia de a sta aproape de tronul împărătesc și că este cu puțință și oamenilor să dobândească această vrednicie, am vorbit apoi despre aripi și despre slava neapropiată a lui Dumnezeu și despre iubirea Lui de oameni față de noi. Am adăugat apoi pricina strigării și a neîncetatei lor uimiri și cum neîncetata doxologie a Serafimilor vine din neîncetata contemplare. Am amintit în care cor am săvârșit slujirea noastră și împreună cu cine am adus laudă Stăpânului de obște. Am adăugat cuvintele despre pocăință, și în sfârșit, cât de mare rău este să ne apropiem de Taine cu o conștiință rea, am arătat și că nu este cu puțință să scape cel ce a îndrăznit aceasta. Acestea și femeia să le afle de la bărbatul ei²⁰¹, copiii de la tatăl și sluga de la stăpân, vecinul de la vecin și prietenul de la prieten sau, mai degrabă, și dușmanilor să vorbim despre acestea. Căci noi suntem răspunzători și de mântuirea acelor. Căci dacă

---

¹⁹⁹ Evr. 10, 31.

²⁰¹ I Cor. 14, 35.

ni se poruncește nouă și pe măgarii acestora care au căzut să îi ridicăm și pe cei rătăciți să îi izbăvim și să îi readucem în turmă, cu cât mai mult trebuie să readucem sufletul lor rătăcit și să ridicăm sufletul căzut. Dacă vom purta de grijă de cele ale noastre și de cele ale aproapelui, vom putea cu îndrăznire să stăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, Căruia fie slava împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie

Sfânta Scriptură

- Septuaginta id est Vetus Testamentum Graece iuxta LXX interpretes*, ed. Alfred Rahlfs, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1935.
- Biblia Hebraica Stuttgartensia*, ed. K. Elliger, W. Rudolph, Deutsche Bibelstiftung Stuttgart, 1990.

Scrieri patristice

- Johannes Chrysostomus, *Interpretatio in Isaiam prophetam*, în J.P. Migne, *Patrologia Graeca*, vol. 56, Paris, 1859, col. 11-94.
- Idem, *Homiliae VI in Oziam seu de Seraphinis*, în J. P. Migne, *Patrologia Graeca*, vol. 56, Paris, 1859, col. 95-142.
- Jean Chrysostome, *Commentaire sur Isaie*. Introduction, texte critique et notes par J. Dumortier. Traduction par A. Liefoghe, *Sources Chrétiennes*, nr. 304, Les Éditions du CERF, Paris, 1983.
- Idem, *Homélie sur Ozias*. Introduction, texte critique, traduction et notes par J. Dumortier, *Sources Chrétiennes*, nr. 277, Les Éditions du CERF, Paris, 1983.
- Ciarlo, Domenico, *Giovanni Crisostomo. Commento a Isaia, Omelia su Ozia*, în „Collana di Studi Patristici”, nr. 162, Città Nuova, Roma, 2001.
- Garrett, Duane A., „An Analysis of the Hermeneutics of John Chrysostom's *Commentary on Isaiah 1-8* with an English translation”, în „Studies in the Bible and Early Christianity”, vol. 12, Mellen, New York, 1992.
- Hill, Robert C., *St. John Chrysostom: Old Testament Homilies*, 3 vols, Brookline, Mass: Holy Cross Orthodox Press, 2003. [vol. 1 =

Homilies on Hannah, David and Saul; vol. 2 = *Homilies on Isaiah and Jeremiah*; vol. 3 = *Homilies on the Obscurity of the Old Testament and on Psalms*].

Comentariile altor Sfinți Părinți la Isaia

- Cyrillus Alexandrinus, *Commentarius in Isaiam prophetam*, J.P. Migne, *Patrologia Graeca*, nr. 70, Paris, 1859, col. 9-1450.
- Eusebius Caesariensis, *Der Jesajakommentar*, hrsg. J. Ziegler, *Eusebius Werke IX, Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte*, Berlin, 1975.
- Hieronymus, *Commentariorum in Esaiam libri I-XI; Commentariorum in Esaiam libri XII-XVIII.*, Adriaen, ed., C.C.S.L. vol. 73 și 73 A, Turnhout, 1963.
- Théodore de Cyr, *Commentaire sur Isaïe*. Tome I (sections 1-3). Introduction, traduction texte critique et notes par. J. N. Guinot, *Sources Chrétiennes*, nr. 276, Les Éditions du CERF, Paris, 1980.
- Vasile cel Mare, Sf., *Comentariu la cartea Profetului Isaia*, Traducere, introducere și note de Alexandru Mihăilă, Editura Basilica, București, 2009.

Lucrări și Studii

- Augustin, Pierre, „La pérennité de l’Eglise selon Jean Chrysostome et l’authenticité de la IVe Homélie «Sur Ozias»”, în *Recherches augustiniennes* 28 (1995), pp. 95-144.
- Bartelink, Gerard J. M., „Parrhesia dans les œuvres de Jean Chrysostome”, în *Studia Patristica* 16 (1985), pp. 441-448.
- Bartelink, Gerard J. M., „«Philosophie» et «philosophe» dans quelques œuvres de Jean Chrysostome”, în *Revue d’ascétique et de mystique* 36 (1960), pp. 486-492.
- Dieu, Léon, „Le commentaire armenien de S. Jean Chrysostome sur Isaïe est-il authentique?”, în *Revue d’histoire ecclésiastique*. 16 (1921), pp. 7-30.

- Dumortier, Jean B., „Les homélies sur Ozias”, In *Illud Vidi Dominum* (PG LVI 97-142), in *Studia Patristica* 12 (1975), pp. 283-293.
- Dumortier, Jean B., „Les homélies sur Ozias. Essai d'analyse structurale”, in *Studi classici in onore di Quintino Cataudella*, vol. II, Catania, 1972, pp. 529-543.
- Dumortier, Jean B., „Une assemblée chrétienne au IVe siècle”, in *Mélanges de Science Religieuse* 29/1 (1972), pp. 15-22.
- Dumortier, Jean B., „Tradition manuscrite et sequences d'homélies” dans *In illud Vidi Dominum* (PG 56, 97-142)”, in *Symposium. Studies on St. John Chryostom*. Analekta Blatádon 18, Thessaloniki, 1973, pp. 104-111.
- Dumortier, Jean B., „Une homélie Chrysostomienne suspecte”, in *Mélanges de Science Religieuse* 30/4 (1973), pp. 185-191.
- Dumortier, Jean B., „Une énigme chrysostomienne: le commentaire inachevé d'Isaïe”, in *Mélanges de Science Religieuse* 34 (1977), pp. 43-47.
- Dumortier, Jean B., „À propos du Commentaire sur Isaïe de Saint Jean Chrysostome”, in *Revue des études grecques* 95 (1982), pp. 174-177.
- Dumortier, Jean B., „La Version Arménienne du Commentaire sur Isaïe de Saint Jean Chrysostome”, in *Studia Patristica* 17/3 (1982), pp. 1159-1162.
- Evans, Craig A., *Writing and reading the Scroll of Isaiah*, vol. 2, Brill, Leiden, 1997.
- Fabbi, Fabio, „La «condiscendenza» Divina Nell'Inspirazione Biblica Secondo S. Giovanni Chrisostomo”, in *Biblica*, 14 (1933), pp. 330-347.
- Gryson, R. -Szmatula, D., „Les commentaires patristiques sur Isaïe d'Origène à Jérôme”, in *Revue des études Augustiniennes*, 36 (1990), pp. 3-41.
- Hill, Robert C., „St. John Chrysostom's Teaching on Inspiration in «Six Homilies on Isaiah»”, in *Vigiliae Christianae* 22 (1968), pp. 19-37.

- Hill, Robert C., „On Looking Again at Sunkatabasis“, in *Prudentia* 13/1 (1981), pp. 3-11.
- Leanza, Sandro, „L'Intervento di Dio Nella Storia Secondo la Dottrina Crisostomica della Condiscendenza Divina“, in *Augustinianum* 16/1 (1976), pp. 125-134.
- Loader, James Alfred, „Chrysostomos, Jeseja und die Antiochenische Sicht der Heiligen Schrift“, in J.A. Loader, *Begegnung mit Gott: gesammelte Studien im Bereich des Alten Testaments* (Wiener alttestamentliche Studien 3), Bern-Frankfurt am Main Lang, 2001, pp. 245-256.
- Persic, Alessio, „L'esegesi patristica di «Isaia» 6 in alcuni autori di area palestinese, cappadoce e antiochena fra IV e V secolo“, in *Annali di scienze religiose* 6 (2001) pp. 277-291.
- Simonetti, Manlio, „Uno sguardo d'insieme sull'esegesi patristica di Isaia fra IV e V secolo“, in *Annali di storia dell'esegesi* 1 (1984), pp. 9-44.
- Tillemont, Sébastien Le Nain De, „Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique des six premiers siècles“, vol. 11, Robustel, Paris, 1701.
- Zincone, Sergio, „La funzione dell'oscurità delle profezie secondo Giovanni Crisostomo“, in *Annali di storia dell'esegesi* 12,2 (1995), pp. 361-375.

Indice de referințe scripturistice

Vechiul Testament

Facerea

1, 26 32, 33
1, 28 32
2, 18 245
3, 1-24 226
3, 5 214
4, 12 232
6, 2 215
6, 4 77
6, 5-7, 23 111
8, 21 41
17, 4 224
17, 5 202
18, 2 220
18, 20 85
18, 20-23 27
18, 27 129
19, 13 85
19, 24-25 96
19, 24-28 38
27, 13 252
27, 15-30 56
27, 28.29.40 56
32, 29 35
34, 25-26 56
39, 7-12 81
39, 7-20 226

49, 7 56
49, 10 203
49, 10-11 55
49, 11 60

Ieșirea

10, 21-22 224
17, 1-6 224
19, 3-8 224
20, 15 232
32, 1-19 87
32, 7-14 224

Levitic

10, 1-2 172
13, 46 233, 242
19, 10 87

Numerii

12, 1 224
14, 20-30 191
16 230, 241
16, 1-33 172
17, 6-14 230
25, 1-9 192
26, 10 230